

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om forsikring af varer og fragt mod krigsfare til søs.

(Lovforslag nr. 26. Fremsat 15/10 75. Første behandling 23/10 75. Betænkning 9/12 75).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om arbejdsmiljø.

(Lovforslag nr. 8. Fremsat 8/10 75. Første behandling 16/10 75. Betænkning 10/12 75).

Der var stillet 41 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Jørgen Jensen* (DKP):

Til § 1.

1) I *nr. 2* indsættes efter „arbejdstilsynet“ ordene: „sikkerhedsrepræsentanter og branchesikkerhedsråd“.

Til § 2.

2) *Stk. 2* udgår, og i *stk. 3*, der bliver *stk. 2*, udgår ordene: „, samt det arbejde, der er nævnt i *stk. 2*“.

Til § 7.

3) Efter *stk. 2* indsættes som nyt stykke: „*Stk. 3*. Tekniske og medicinske rapporter skal forelægges for sikkerhedsudvalget, når de fremkommer.“

Til § 9.

4) I *stk. 2* ændres „rimelig tid“ til: „nødvendig tid“.

Til § 10.

5) *Stk. 2* affattes således:

„*Stk. 2*. Sikkerhedsrepræsentanten er beskyttet mod afskedigelse og anden forringelse af sine forhold.“

Til § 12.

6) Som nyt stykke indsættes:

„*Stk. 2*. Sikkerhedsrepræsentanten skal have mulighed for at søge anden sagkyndig bistand f.eks. fra sin faglige organisation.“

Til § 13.

7) Efter *stk. 3* indsættes som nyt stykke:

„*Stk. 4*. Arbejdsministeren skal i samarbejde med sundhedsstyrelsen udarbejde planer for oprettelse af arbejdsmedicinske klinikker som hjælp for kommuner og amtskommuner.“

Til § 21.

8) Efter „arbejdstilsynet“ indsættes: „eller sikkerhedsrepræsentanten“, og som nyt punktum indsættes:

„Resultatet skal bekendtgøres for sikkerhedsrepræsentanten.“

Til § 26.

9) I *stk. 2* indsættes efter 2. pkt. som nyt punktum:

„Ved risiko for liv og helbred skal arbejdet standses.“

Til § 36.

10) Som nyt stykke indsættes:

„*Stk. 2*. Dispensationer kan kun gives for kortere tidsrum, og der skal gives midlertidige sikkerhedsregler gældende for dispensationsperioden. De midlertidige sikkerhedsregler skal godkendes af sikkerhedsrepræsentanten.“

Til § 50.

11) *Stk. 2* udgår, og i *stk. 3* udgår „og 2“.

Til § 74.

12) Efter *stk. 3* indsættes som nyt stykke:

„*Stk. 4*. De faglige organisationer kan inden for deres arbejdsfagområde vælge tilsynsførende i et antal af 1 for hver påbe-

gyndt 1.000 medlemmer plus en stedfortræder for hver valgte tilsynsførende. De af den faglige organisation valgte tilsynsførende anmeldes efter samme retningslinjer som sikkerhedsrepræsentanter og har samme beføjelser og rettigheder som arbejdstilsynets medarbejdere.“

Bemærkninger.

Til nr. 1-11.

Nærmere begrundelse for disse ændringsforslag vil blive givet ved anden behandling.

Til nr. 12.

Ændringsforslaget bygger på erfaringerne fra de såkaldte sikkerhedspatroljer i bygge- og anlægsbranchen, som har haft en overordentlig værdifuld indflydelse på oplysning om administrationen og overholdelsen af sikkerheds- og miljøbestemmelser. De har såvel i effektivitet som økonomi været et gavnligt bidrag og supplement til arbejdstilsynets arbejde, hvor de som valgte repræsentanter for arbejderne har kunnet optræde med en autoritet i fortolkning af den enkeltes ansvar m. v.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Inge Fischer Møller (S):

Det er en glædelig dag i dag. Vi er i folketinget ved at gøre en af de bedste reformer færdige, nemlig en lovgivning, der skal sikre, at ingen dansk arbejder længere betaler med sit helbred som indsats for deltagelse i arbejdet.

Lovforslaget skal ses på baggrund af to ting. Der har længe været et meget stort ønske om en forenkling af den nugældende lovgivning på området. Med det foreliggende lovforslag slår vi tre nugældende love sammen til én lov, ligesom landbrugsområdet og HK-området nu også er omfattet af arbejderbeskyttelseslovgivningen. Desuden er der i offentligheden en meget stor interesse for lovgivningen; man kan sige, at dette lovforslag er et krav fra mange.

De allerfleste er efterhånden klar over, at spørgsmålet om et sundt og godt arbejds-

miljø også er et spørgsmål om at undgå menneskelige tragedier og lidelser. Mange er også klare over, at en manglende lovgivning på området koster det danske samfund store udgifter.

Sigtet med lovgivningen er en forenkling, smidiggørelse og oprettelse af et mere effektivt apparat. Vi får udarbejdet faste regler om kontrol, forebyggelse og forskning. Det forenklede består i, at nu får vi alle regler om arbejdsmiljø samlet i én lov. Det smidige består i, at reglerne er samlet i en rammelov, hvor det klart fremgår af lovens § 1, at det skal tilstræbes at skabe et sikkert og sundt arbejdsmiljø, der til enhver tid er i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling i samfundet. Det vil sige, at man her også tager hensyn til arbejdsmiljø i udvidet forstand, da man også skal tænke på spørgsmålet om trivsel.

Det smidige består samtidig også i, at vi giver arbejdsministeren en del bemyndigelser. Arbejdsministeren kan rette loven til efter den tekniske og sociale udvikling i samfundet. På denne måde sikrer vi os, at lovgivningen bliver fulgt op i forhold til den udvikling, der foregår på det danske arbejdsmarked.

Det effektive består i, at grundlaget for et bedre arbejdsmiljø skal lægges i samarbejde med parterne på arbejdsmarkedet. Det bliver parterne på de enkelte arbejdspladser, der selv skal forsøge at løse sikkerheds- og sundhedsspørgsmålene, men det skal dog understreges, at de kan få vejledning fra arbejdsmarkedets organisationer og få vejledning og kontrol gennem arbejdstilsynet. Det skal her indskydes, at i enkelte brancher er det branchesikkerhedsrådene, der tager stilling til, hvordan løsning af sikkerheds- og sundhedsspørgsmål inden for en eller flere brancher skal løses.

Jeg vil gerne her understrege, at der med det foreliggende lovforslag også er taget højde for forebyggelse. Jeg vil gerne nævne lovforslagets § 13 om bedriftssundhedstjeneste og lovforslagets § 33. Efter § 33 skal den, der leverer et projekt til et teknisk hjælpemiddel, et produktionsanlæg eller et bygge- eller anlægsarbejde, allerede i planlægningsfasen tage hensyn til sikkerhed og sundhed ved arbejdets udførelse og driften af det færdige byggeri eller anlæg m. v.

[Inge Fischer Møller.]

Jeg vil gerne her trække nogle ting frem, som særligt skal fremhæves på grund af udvalgsarbejdet.

Det er tanken, at bedriftssundhedstjenesten skal gøres obligatorisk; der er dog endnu ikke taget stilling til hvordan. Arbejdsministeren vil om et års tid fremkomme med et konkret forslag til folketinget, og det skal understreges, at der på nuværende tidspunkt ikke er taget stilling til, hvilken form for bedriftssundhedstjeneste der til sin tid vil blive tale om. Det eneste, der på nuværende tidspunkt står helt klart, er, at vi skal have den. Jeg vil gerne understrege, at det er en forudsætning for det videre arbejde med bedriftssundhedstjenesten, at denne tænkes opbygget som et integreret led i virksomhedernes interne sikkerhedsorganisation.

En anden af de ændringer, som jeg mener det er vigtigt at fremhæve, er ændringen til lovforslagets § 18. Efter ændringen har arbejdsgiveren nu pligt til at gøre de ansatte sikkerhedsrepræsentanter og tillidsrepræsentanter inden for vedkommende område bekendt med de påbud, som arbejdstilsynet skriftligt har afgivet. Jeg skal i denne forbindelse nævne, at den beskyttelse, vi i 1972 gav sikkerhedsrepræsentanterne, ikke er svækket.

En anden bestemmelse, som også er værd at trække frem, er lovforslagets § 23, der vedrører overdragelse af arbejdsgiverens ansvar til en arbejdsleder eller en anden kvalificeret overordnet. Det drejer sig nu kun om det subjektive ansvar, kun om ansvar i nærmere bestemt omfang, ligesom det er en betingelse for aftalens gyldighed, at den er skriftlig, og at det tydeligt angives, i hvilket omfang ansvaret overdrages. Herunder skal det nævnes, hvilke lokaler eller farlige områder det omfatter. På denne måde undgår vi vanskeligheder, hvis der opstår en situation, hvor et ansvar skal placeres. Med denne ændring har vi imødekommet arbejdsledernes ønske.

Det er nok også værd at fremhæve lovforslagets § 68, nemlig reglerne om arbejdsmiljøfondet. Her udbygger vi en institution, der har det formål gennem oplysning og uddannelse at fremme et bedre arbejdsmiljø. Arbejdsmiljøfondets økonomi bliver baseret på en afgift fra arbejdsgiverne. Fondets midler vil efter ændringsforslaget over en 3-årig

periode efter lovens ikrafttræden stige fra de nuværende 3,7 mill. kr. til 30 mill. kr. årlig med en reguleringsordning, der giver mulighed for forhøjelse efter prisudvikling og behov.

Hvis loven skal fungere, er det nødvendigt at forebygge ved øget oplysning, uddannelse og forskning.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg aldrig har deltaget i noget udvalgsarbejde, der har været så grundigt og dybtgående som det her. Det har været en fornøjelse at være med i arbejdet. Derfor er det fuldstændig uforståeligt, at fremskridtspartiet ikke kan medvirke til lovforslagets gennemførelse på grund af tuskeri. Det er denne benævnelse, fremskridtspartiet selv har brugt. Den eneste måde, jeg kan forstå ordet tuskeri på, er, at det må være en benævnelse, der går på fremskridtspartiets egne medlemmer, nemlig hvis man ved tuskeri ikke ved, om man vil stille ændringsforslag eller ej.

Fremskridtspartiet under ofte at bruge udtrykket, at det er et arbejderparti. Fremskridtspartiet er ikke for én øre arbejderparti, og jeg håber bl. a., at dette lovforslag vil give befolkningen et klart indtryk af, hvad fremskridtspartiet står for. Fremskridtspartiet er et rendyrket højreorienteret arbejdsgiverparti, der helt ser bort fra lønmodtagernes sikkerhed og trivsel. Det har vi i socialdemokratiet længe vidst, men vi håber, at det meget snart vil gå op for andre.

Mere skuffende er det konservative folkepartis holdning. Også på dette område ser det konservative folkeparti sig nødsaget til at overhale højre om. Jeg fristes næsten til at spørge: hvad er der tilbage af 1970ernes folkeparti? Ikke et eneste sted i betænkningen ser det konservative folkeparti på de ansattes helbred, hvordan de ansatte har det osv.

Jeg kan heller ikke lade være med at give kristeligt folkeparti et ord med på vejen. Kristeligt folkeparti har til betænkningen udtalt, at de går ind for lovforslagets intentioner og målsætning, men de har stadig en række indvendinger mod enkeltheder, bl. a. med hensyn til de mange bemyndigelser til ministeren og de økonomiske konsekvenser. Kristeligt folkeparti vil derfor vente med at tage stilling til lovforslaget til tredje behandling. Her vil jeg gerne spørge, om kristeligt folkeparti mener, at det lever op til

[Inge Fischer Møller.]

sit eget partiprogram med en så valen holdning til arbejdsmiljøet.

Jeg vil gerne understrege, at der her er tale om en rammelov. Hvordan rammeloven skal fyldes ud, bestemmer bl. a. økonomien, forskningen og den aktivitet, der foregår på de danske arbejdspladser. Det vil sige, at lønmodtagerne ikke længere behøver passivt at finde sig i et dårligt arbejdsmiljø. Der er i loven lagt op til, at man kan kræve dårlige forhold ændret, og der er også som nævnt lagt op til, at udviklingen skal ske i samarbejde mellem parterne på arbejdsmarkedet. Socialdemokratiet hilser med tilfredshed de regler, der er lagt op til her, og at de skal udfyldes gennem et samarbejde på arbejdspladserne. Det vil sige, at det bliver arbejdspladsens egne folk, der skal være med til at lægge rammerne.

Til slut skal jeg kraftigt opfordre til, at man tiltræder de af arbejdsministeren stillede ændringsforslag, og at man stemmer imod mindretallets ændringsforslag.

(Kort bemærkning).

Glensgård (FP):

Der bliver senere lejlighed til at kommentere fru Inge Fischer Møllers bemærkninger, men jeg har lige en enkelt bemærkning til spørgsmålet om, at lovforslaget var tusket igennem. Nu er udvalgsformanden jo normalt af en vis højde og behøver derfor ikke nogen forlænget arm, og dette indtryk tusket igennem var ikke møntet på udvalgsformanden, men derimod på det parti, som har fulgt socialdemokratiet i denne sag, venstre.

Brøndsted (V):

Forslaget til arbejdsmiljølov er, som det er blevet sagt mange gange, en decideret bemyndigelseslovgivning. Jeg tror nok, at det ligger i sagens natur, at en bemyndigelseslov kræver et meget stort arbejde, og dette store arbejde er virkelig også blevet lagt netop i arbejdsmiljøloven igennem de 2 år, vi nu har haft at arbejde med den i. Det er vel ikke altid, at man har så store stakke af bøger og rapporter som baggrund for et udvalgsarbejde. Det er vel heller ikke altid, at man har så mange spørgsmål, borende, søgende og opklarende spørgsmål,

og så stor en stak af papirer som baggrund for et udvalgsarbejde.

Endelig tror jeg heller ikke, det er helt almindeligt, at man bruger så mange timer, som er brugt igennem de 2 år, dels til det meget omfattende arbejde med selv at sætte sig ind i lovforslaget, dels til det, der er sket i udvalget på møde efter møde. Jeg mener, vi kan sige, at for dem, der har villet, har der været mulighed for at få en baggrund for at komme til en betænkning som den, vi behandler her.

Men når jeg har sagt det, vil jeg da også gerne understrege, at det for venstres vedkommende under hele udvalgsarbejdet har været meget magtpåliggende på baggrund af den viden om de økonomiske konsekvenser, som vi har kunnet få, at finde en form for en sikker og en rimelig igangsættelsestakt og styring, så vi kan sige, at denne lov ikke kan bevirke, at noget løber løbsk. Denne lov kan ikke komme til at gøre skade, men den opfylder sin hensigt, at den skal gavne i et tempo og i en styring, som vil være til gavn for såvel virksomheder som for de på virksomheden arbejdende.

Det ville være naivt at tro, at en reformlovgivning, som vi jo kan kalde det her, ikke vil medføre udgifter, og er vi ikke rede til at acceptere, at der er udgifter forbundet med et bedret arbejdsmiljø på vore arbejdspladser, så er vi naive. Vi ved også at det tit — undertiden måske sentimentalt, men derfor alligevel lige realistisk — er sådan, at der også er meget, meget store udgifter at spare. Her tror jeg netop, vi skal være opmærksomme på, at sparesiden ikke mindst er på de mellemstore og mindre virksomheder, hvor alene tabte arbejdsdage ved små ulykker i virkeligheden er en meget stor belastning. Det mener jeg vi skal være opmærksomme på, når vi taler om udgiftssiden.

Der er en udgiftsside for det offentlige, og her har vi brugt meget tid på at få helt klarlagt, hvad vi ved om denne udgiftsside, og vi har fået — det fremgår også af betænkningen — helt klart at vide, hvad det er for maksimalbeløb, der er tale om ved gennemførelse af loven, først inden for de førstekommande 5 år og derefter, hvad den årlige merudgift vil blive.

Jeg vil da gerne til dette sige, at her har

[Brøndsted.]

vi fået mange oplysninger fra ministeren, og mange af disse oplysninger har haft nogle store tal for, hvad ministeren gerne ville bruge disse penge til. Vi har ikke ved at sige ja til lovforslaget sagt ja til, at der skal bruges mere, end der fortløbende er behov for. Vi har ikke ved at sige ja til lovforslaget og gå ind i hele arbejdet med det sagt, at det er det rigtige antal af ansatte, der er anslået, og dermed har vi altså taget et vist forbehold over for disse, fordi det nu engang er rytmen, der vil bestemme, om antallet skal være af den ene eller den anden størrelse.

Går vi til omkostningssiden på virksomhederne, må vi da indrømme, netop som jeg før sagde, at der er en plusside, og der er en minusside, at det er meget svært at sige, hvad konsekvensen er. Men én ting, der ligger fast på baggrund af oplysninger, vi har fået, er, at de virksomheder, der i dag opfylder bestemmelserne i gældende lov, altså loven fra 1954 med ændringer gennem årene, ikke vil få merudgifter ved ikrafttrædelse af denne lovgivning.

Det vil altså sige, at det i virkeligheden drejer sig om et ønske om at få lidt mere kontrol med en gældende lovs gennemførelse, og det ville vel nærmest være uartigt ikke at sige, at de krav, der fra lovgivningens side stilles til sikkerhed på arbejdspladserne i 1954, skulle vi ikke sikre gennemført.

Men når det er så vanskeligt helt at se, hvordan igangsættelsen vil virke økonomisk på arbejdspladser, i virksomheder, for erhvervslivet, så er der én ting, jeg tror vi her må lægge megen vægt på, og det er de rådgivende instanser, der har repræsentanter fra alle dele af arbejdspladsernes organisationer og altså repræsenterer de på arbejdspladsen værende. Først og fremmest er det miljørådet, vi her må lægge vægt på, men også branchesikkerhedsrådene, der kender vilkårene inden for de enkelte brancher. Deres råd, deres udtalelser, deres henstillinger, deres vejledning er arbejdspladsernes egen vurdering af situationen. Vi må forvente, at disse kan se, hvilken rytme det vil være rigtigt at sætte tingene i gang i.

Her må vi så anmode arbejdsministeren om at høre efter, hvad de siger, lægge mærke

til deres argumentationer, sikre et godt samarbejde med dem og ikke alene høre, hvad flertallet, hvis der er flertalsudtalelser, går ind for, for der kan jo være vægtige synspunkter i det, der er mindretallets indstilling også, og de kan måske veje lige så tungt i den givne situation, fordi det er repræsentativt sammensatte organer. Alle bemærkninger må gå med ind og være medbestemende for rytmen, for igangsættelsen.

Her må vi bl. a. sige, at det er vigtigt, at der tages hensyn til, at dansk erhvervsliv kan stå stærkt i konkurrencen. Vi tåler ikke, at der ikke tages hensyn til den situation, dansk erhvervsliv, danske arbejdspladser, er i både af hensyn til beskæftigelsen og af hensyn til økonomien for samfundet som helhed. Vi kan ikke sætte en lovgivning i gang, der vil bevirke konkurrenceforvridninger, der vil være med til at gøre vilkårene for de danske arbejdspladser dårlige.

Jeg nævnte før, at det er en lovgivning, der afløser lovene fra 1954. Dengang var venstre ivrig efter at få disse love igennem og gjorde en stor indsats for det, og det gør vi også denne gang, fordi vi erkender, at der har været en vældig udvikling inden for de vilkår, vort arbejdsliv foregår under; der er utrolig meget nyt. Jeg vil sige, at der er så meget nyt og så meget farligt, der bliver brugt på arbejdspladserne, at det vil være uansvarligt, det vil være uanstændigt, hvis man ikke siger, vi må have en lovgivning, der er så fleksibel og så åben, at den hurtigt kan gå ind og bekæmpe de risici, danske arbejdspladser i dag frembyder, når de skal være på toppen af de krav, der stilles, og bruge de maskiner, den teknik og de stoffer, som er nødvendige for at være arbejdspladser med evne til at producere.

Også på den baggrund er det jo man kan undre sig over, at der er partier, der siger, de er forstående over for arbejdspladsens forhold og over for arbejdspladsens mennesker. Vi kan ikke i løbet af 2 år med det materiale, vi har haft som baggrund, finde ud af, hvad de mener og tænker og synes om det. Vi kan ikke finde ud af, om der er lidt, de vil have ændret. Man kan ikke gå med ind i debatten i udvalget og dér igennem 2 år være med til at præge det hele vejen igennem, når man så sidder og ikke kan tage stilling, som fremskridtspartiet og

[Brøndsted.]

kristeligt folkeparti — to alen af ét stykke i denne sag — og skal komme med noget imellem anden og tredje behandling.

2 års arbejde, 2 års tid, har man haft til at sætte nogle folk på at arbejde med det. Jeg synes, at så har man ikke ret meget baggrund for at udtale sig, for man må spørge: hvor meget har man virkelig forstået? Har man forstået, at dette er et stykke lovgivningsarbejde, der er en ajourføring? Det er et stykke lovgivningsarbejde, der er arbejdsmoral i, et stykke lovgivningsarbejde, der spørger, om vi er anstændige i vore krav til vore arbejdspladser. Dette, at arbejdspladserne selv er med i at styre det og udbygge det, siger noget om, at vi accepterer det nære samfunds indflydelse, også når det gælder arbejdspladserne, og derfor er der en så god styring og kontrol, som der kan være i det.

Det er blevet sagt mange gange af arbejdsministeren — og jeg vil da gerne have, at han siger det én gang til — at arbejdsmarkedsudvalget skal blive orienteret fortløbende og hele tiden og langs ad vejen, så vi kan se, hvad der sker, når denne lov træder i kraft. Vi har sikret os at få beretningen hvert år, og det synes jeg er godt, og vi har altså også mulighed for at følge det og mulighed for at sige til, hvis der er ting, vi synes er ude af takt, ikke i overensstemmelse med behovene.

Venstre stemmer for flertallets ændringsforslag, de, der er stillet af ministeren, og venstre stemmer imod de andre ændringsforslag. Vi håber, at man kan se, at her er et stykke ansvarlig lovgivning, som det er vanskeligt at have nogen begrundet mening om at man kunne gå imod.

Bach (FP):

For at der ingen tvivl skal være om fremskridtspartiets stilling til det nye arbejdsmiljølovsforslag, som nu er fremsat til endelig vedtagelse, skal jeg, inden jeg prøver at gå ind i, hvad loven indebærer, starte med at sige, at vi i fremskridtspartiet ligesom i alle de øvrige partier er enige om, at det er bedre at forebygge end at helbrede, og at det både menneskeligt og nationalt også er meget klogere og billigere.

Betænkningen viser, at der er stillet mange spørgsmål og givet mange for mig indviklede

svar. Vi har haft mange samråd med arbejdsministeren og embedsmændene, og jeg føler, at næsten hvert ord i loven er vejlet på guldvægt. Men jeg må som håndværker og en af dem, der skal leve med loven, hvis den vedtages, indrømme, at mange af paragrafferne for mig at se har fortabt sig i trivialiteter og juridisk volapyk. Det siger jeg ikke for at være negativ, tværtimod. En af årsagerne til, at jeg står netop her, er fremskridtspartiets hovedkrav: giv os forståelige love!

Uanset om så samtlige ordførere fra de andre partier ryger op og vil påstå, at det er en enklere formuleret lov, der let lader sig tilpasse den hastige udvikling i erhvervslivet og samfundet i øvrigt, bliver jeg nødt til at sige, at det er en udokumenteret påstand af flere ganske alvorlige årsager. Da samfundet bl. a. kan deles op i den beskyttede og den ubeskyttede sektor, ville vi fra fremskridtspartiet allerhelst, at den fremsatte arbejdsmiljølov, hvis hovedformål er sikkerhed og sundhed, havde været formuleret, så de i den ubeskyttede sektor, altså de produktive i samfundet, der er uden barnepige, altså sikkerhedsrepræsentanter, kunne have forstået loven og dermed efterlevet den. Det er vel også derfor, arbejdsministeren i over halvdel af paragrafferne har bemyndigelse til ændringer, hvilket vi i fremskridtspartiet absolut er imod. Vi kan strække os til, at arbejdsministeren i samråd med et enigt arbejdsmarkedsudvalg kan fremkomme med forslag om ændringer til loven.

Der står ganske vist i betænkningen, at ministeren endvidere over for udvalget har fremlagt en af arbejdsmiljøgruppens sekretariat foretaget beregning, hvorefter det kan skønnes, at de samfundsmæssige omkostninger, der må henføres til et utilfredsstillende arbejdsmiljø, formentlig udgør mere end 10 mia kr. Og hvilke ansvarlige medlemmer af det høje ting vil ikke hjælpe til med at spare samfundet og dermed skatteyderne for 10 mia kr?. Der kan man i hvert fald altid regne med fremskridtspartiet. Men her står jo „skønnes“ og „formentlig“. Det må være tal, der kan dokumenteres, og besparelser, der kan praktiseres.

Hvor arbejdsministeren føler sig mere sikker, er med hensyn til antallet af flere offentligt ansatte og hovedposten for det offentliges og erhvervenes udgifter til lovens gennemførelse. Vi vil helt undlade at gå ind

[Bach.]

i tallene belært af bitre erfaringer, men lad mig dog lige minde om kildeskatten og forskellige institutioner, herunder Roskilde universitetscenter. Hvad skønnede man dengang at det ville koste? Hvad var budgetteret dengang, og hvad koster det samfundet i dag?

Jeg skal prøve at ridse vor hovedindven-
ding mod loven op. Så længe vi skal leve med vort uhyrlige indkomstskattesystem, må en stor del af befolkningen i den produktive sektor desværre leve med akkordsystemet, og det er for mig akkordræset, som nok virker som en rød klud på en stor del af de produktive, men som i alle tilfælde er ødelæggende for sikkerhed og sundhed. Mit personlige kendskab til industrien og byggesektoren bekræfter, at min påstand er rigtig. Uanset paragraffer og velmente love, som kun vil blive udgiftkrævende for samfundet og erhvervslivet, vil de mennesker i den ubeskyttede sektor, så længe de plyndres i skat, alligevel tilsidesætte sikkerhed, desværre. Derfor betragter vi i fremskridtspartiet partiernes iver for at lave en arbejdsmiljølov som en afmagtslov over for et system, de selv har skabt. Hvis der var en ærlig vilje til at sætte sikkerhed og sundhed i fokus, er der kun én farbar vej, nemlig afvikling af indkomstskatten. Det vil medføre, at det enkelte menneske trives i et meget mere afslappet og sikkert miljø.

Jeg bliver nødt til at spørge arbejdsministeren: hvorfor skal vi med vold og magt påtvinge en arbejdsmiljølov? Er de folk, der er tvunget ud i konkurrenceerhvervene, ikke allerede blevet presset og plaget hårdt nok for at skaffe penge til den del af befolkningen, der arbejder i den beskyttede sektor, altså de offentligt ansatte?

Mit kendskab til erhvervslivet siger mig også, at loven vil blive arbejdsløshedsfremmende, lad mig blot nævne § 6. Bestemmelsen går ud på, at hvor der er 10 ansatte, skal der i henhold til stk. 3 vælges en sikkerhedsrepræsentant. Det vil i praksis sige, at mange af de tusinder virksomheder, der i dag har 12-15 ansatte, vil reducere arbejdsstyrken til under 10. Det siger jeg ikke som ønsketænkning, men efter samtale med mange af mine kolleger inden for byggebranchen. Så hvis de gamle partier ønsker arbejdsløs-

hed og reduktion og mindre virksomheder, skal de blot stemme for lovforslaget.

Glensgård (FP):

Når jeg nu ikke starter med at kommentere fru Inge Fischer Møllers indlæg, så skal fru Inge Fischer Møller ikke dermed regne med, at jeg ikke ser på det på et senere tidspunkt. Men vi har delt ordførerskabet, fordi vi lige-
som også skal diskutere lidt de ændringsforslag, der er stillet. Jeg skal i første omgang koncentrere mig om at tage nogle enkelte af disse ændringsforslag ud og kommentere, hvorfor tager vi det standpunkt, som vi gør.

Om ændringsforslag nr. 1 fra det konservative folkeparti, ja, dér må vi da sige, at det er en af de ting, som giver vores sidste bemærkning i betænkningen en vis berettigelse, nemlig at det vil gøre lovforslaget lidt mindre skadeligt. Det er en af de ting, vi godt kunne have ønsket os var udvidet noget mere, men det skal vi selvfølgelig ikke klandre det konservative folkeparti for. Det har dog forsøgt at lappe en lille smule på lovgivningen, så derfor vil vi gerne støtte det konservative folkeparti i det.

Når vi så f. eks. ser på ændringsforslaget til § 5 stillet af SF under nr. 2, ja, så ser vi, at man altså er inde på, at vi skal have alle disse organisationer bygget op i virksomheder helt nede fra 5 ansatte. Vi er da helt klar over, at det er SF's oprindelige ønske, og hvis ikke SF var blevet til grin, så havde de egentlig stillet et forslag om, at hvis blot man havde 1 mand ansat, skulle han være i organisation med sig selv. Det har man dog fundet ud af var lidt for tåbeligt, men man er altså gået ned og har sagt: nu starter man helt nede fra 5 ansatte. Vi mener, at vi får rigeligt med sikkerhedsrepræsentanter med disse forbedrede ansættelsesforhold, med de 60.000-80.000, vi får efter lovforslaget i dag. Vi ønsker ikke, som SF åbenbart gør, at vi skal op på sikkerhedsrepræsentanter med tillidsmandsstatus i et antal af måske 250.000-500.000. Men selvfølgelig, hvis SF kunne fortsætte deres tankegang, så ville man vel have sikkerhedsrepræsentanter med tillidsmandsstatus alle sammen. Det kan man da have lov til at foreslå, men SF skal altså ikke vente støtte fra frem-

[Glensgård]

skridtspartiet til ret mange af de af SF stillede ændringsforslag.

Så ser vi på et ændringsforslag nr. 5 til § 23, stillet af hr. Ninn-Hansen, og dér må jeg indrømme, at jeg begriber ikke, hvordan hr. Ninn-Hansen kan kræve, at denne paragraf udgår. Hr. Ninn-Hansen har vel begrundet det, at paragraffen skal udgå, med, at man ikke ligesom skal kunne overdrage dette ansvar, fordi det i den sidste ende er arbejdsgiveren, som står med de midler, der nu måtte være til rådighed for at føre loven ud i livet. Men vi må bare se i øjnene, at det er jo helt givet, at spørgsmålet om dette ansvar er overdraget og dermed også overdraget med en økonomisk gevinst til den pågældende arbejdstager, altså denne arbejdsleder, som ansvaret skal kunne overdrages til. Jeg mener, at det er en god ting, at vi får dette ansvar stadfæstet skriftligt over for den pågældende arbejdsleder.

Ser vi så på ændringsforslag nr. 7 til § 28, stillet af SF, så må vi jo se i øjnene, at det, man har ønsket med dette ændringsforslag, er, at vi med denne lovgivning fortsætter den kamp imod de normale virksomheder i dette land, som SF, kommunisterne, VS, kineserne, og hvad de nu hedder alle sammen, har lagt op til. Man skal kunne standse arbejdet med denne lov i hånd, og det bliver resultatet, uanset om dette ændringsforslag bliver vedtaget eller ej. Vi får en række arbejdsstandsninger med begrundelse i denne lovgivning. Så kan vi selvfølgelig sagtens, vi, der nu kommer i mindretal, bagefter stå og sige: det havde vi jo advaret imod. Det hjælper bare så lidt, når først vi får den lange række af arbejdsstandsninger, som bliver resultatet af lovgivningen. Altså heller ikke her skal SF vente vores støtte.

Ændringsforslag nr. 8 til § 37, stillet af det konservative folkeparti, er igen lidt af en — det er ikke nogen klandring af de konservative — lapning på denne lovgivning. Vi ser altså nu, at vi i hvert tilfælde skal være sikre på, at det ikke kun er et spørgsmål om, at der skal være 10 personer ansat inden for denne bygge- og anlægsvirksomhed, men også om, at der i hvert fald skal være gennemsnitlig 10 ansatte pr. dag. Jeg vil dog sige, at vi normalt vil kunne komme op på, at man måske én dag har 15 mand på det pågældende byggested og næste dag måske

kun 8. Altså det, der er tale om her, er, at de konservative ligesom lapper lidt på loven, og det vil vi selvfølgelig gerne støtte dem i.

Når vi så ser på ændringsforslag nr. 9 til § 39, stillet af SF, ja, så skal vi altså med denne lov, ligesom vi nu skal forvente en lovgivning fra SF om, at overarbejde ikke skal være lovligt, være helt sikre på, at vi skal have nedlagt nogle arbejdspladser. Vi skal nemlig hindre, af skifteholdsarbejde kan fungere. Det er et klart standpunkt, men SF skulle bare i bemærkningerne have skrevet, at med denne ændring sikrer vi altså, at så og så mange arbejdspladser bliver nedlagt, og dermed, at så og så mange bliver overflyttet til arbejdsløshedskassen. Lad os dog virkelig få de ting frem, som det drejer sig om i de pågældende ændringsforslag.

Tager vi ændringsforslag nr. 10, tiltrådt af flertallet, så ser vi, at man i § 43 vil have ændret det rent faktiske begreb, der hedder „andre rum“ — det er noget, vi kan forstå — til „velfærdsforanstaltninger“. Det næste, der sker, er jo, at de pågældende mennesker kommer og kræver et bordtennisrum eller et billardrum eller et motionsrum, eller hvad det nu måtte være.

Lad os dog så høre: er det det, man ønsker? Skal man altså fra disse arbejdstagere kunne kræve et motionsrum for at få et godt arbejdsmiljø, så lad os få det frem i stedet for ligesom i bemærkningerne at nævne noget om, at det skal stå i rimeligt forhold til den tekniske og sociale udvikling i samfundet. Hvad er det for noget gas? Lad os få det frem, hvad mener I? Mener I, at vi skal have de bordtennisrum, billardrum osv., så lad os nævne det i stedet for.

Jeg kan se, min taletid er ved at være udløbet; der var ellers flere paragraffer, som vi godt kunne tænke os at have kommenteret en lille smule, men jeg skal lige nævne en, synes jeg, også vigtig ting. Det er SFs ændringsforslag nr. 12 til § 48, hvor man siger, at stoffer kun må tages i brug efter godkendelse af direktøren i arbejdstilsynet. Samtidig har man jo altså sagt, at man kan stoppe arbejdet på virksomheden, såfremt man ønsker det, indtil det nu har behaget den pågældende direktør at godkende eller kontrollere, at de stoffer nu kan bruges. Dér ønsker man altså også klart fra SFs side simpelt hen hurtigst muligt at få sikkerhed

[Glensgård.]

for, at man med denne lov kan forhindre en arbejdsgiver i at køre en rimelig produktion. Det er klare ord. Det synes jeg da det er. Lad os få dem markeret noget tiere, sådan at vi ved helt eksakt, hvad det er, man ønsker.

Nu kom den røde lampe, så jeg skal til sidst kun nævne ændringsforslag nr. 41 til § 88, der drejer sig om spørgsmålet om tidspunktet for lovens ikrafttræden, nemlig den 1. januar 1977. Der skulle vi gerne have været med, således at vi havde ændret det yderligere, men det halve år, der er tale om, er dog en lempelse, så det skal vi støtte. Vi kunne dog godt have tænkt os at ændre § 90, så loven hverken gælder for Færøerne, Danmark eller Grønland.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil godt tilslutte mig den socialdemokratiske ordfører, der sagde, at dette var en glædelig dag. Jeg synes, det er en god ting, at dette arbejde færdiggøres. For det første er det naturligvis, håber vi, en god ting for arbejdsmarkedet, som skal leve med denne lov i fremtiden. For det andet synes jeg også, det er en god ting for os selv her i folketinget, at vi ligesom kan blive færdige med det meget store arbejde, der er udført.

Jeg vil gerne her rette en tak til arbejdsministeren og hans embedsmænd, som virkelig har vist en enestående tålmodighed i forbindelse med dette lovgivningsarbejde. De er kommet, når som helst vi har kaldt på dem, og har altid beredvilligt svaret på alle de mere eller mindre velbegrundede spørgsmål, som vi her i udvalget kunne stille. Jeg synes derfor, det er fuldstændig uanstændigt, når fremskridtspartiet og til dels også kristeligt folkeparti siger, at det er lovjask, det her. Der har været holdt 21 møder, og jeg vil tro, at gennemsnitstiden, hvis man regner det sammen, er 4-5 timer.

Nu er jeg godt klar over, at det naturligvis ikke er mødernes antal og mødernes længde, der er afgørende, men alligevel giver det nok et vist indtryk af, at det ikke ligefrem er lovjask, når et flertal i folketinget nu mener, at vi kan blive færdige med dette lovforslag, og at det er fuldt forsvarligt, at vi vedtager det her i næste uge ved tredje behandling.

Jeg vil godt sige, at der naturligvis har

været nogle, hvad kan man sige, bundne forudsætninger for dette lovforslag og for det arbejde dermed, der er foregået i udvalget. For det første må man jo sige, at et enigt udvalg — og det er jo en ting, vi i øvrigt ikke har set i det sidste par år i folketinget — i 1968 indstillede til arbejdsministeren, at man lavede en gennemgribende lovrevision og herunder overvejede, om ikke man kunne samle de tre arbejderbeskyttelseslove i én lov. Endvidere sagde man også allerede på det tidspunkt, at man måtte antage, at det var rimeligt at gennemføre en rammelov, fordi det ville være mest hensigtsmæssigt, så man løbende kunne tilgodese den tekniske, økonomiske og sociale udvikling i samfundet. Dette har i allerhøjeste grad været grundlaget for hele arbejdet, og dermed også for alle mulighederne for ændringsforslag og den slags ting. Det var ting, som man ikke umiddelbart kunne gøre, men nogle ting, som man kunne tage sig af, navnlig ved betækningsafgivningen.

Desuden har det jo ligget som en klar forudsætning, at arbejdsmarkedets parter har været enige, og det har vi naturligvis også stærkt mærket under arbejdet, idet der jo ikke har været deputationer af noget nævneværdigt omfang, og slet ikke, når man tager i betragtning, hvad det er for en lov, vi gennemfører.

For det andet har det naturligvis også betydet, at der er en række paragraffer, deriblandt dem om antallet af sikkerhedsrepræsentanter, om de var fordelt på den ene eller på den anden måde, som vi vel ikke har drøftet så alvorligt, fordi det jo var noget, arbejdsmarkedets parter var enige om, og som vi derfor ikke mente det var rimeligt at vi herindefra blandede os i.

Den tredje forudsætning er ikke den mindst væsentlige, nemlig at to forskellige regeringer, som i dag danner et flertal i folketinget, begge har fremsat lovforslaget indtil flere gange.

Man kan så spørge sig selv om, hvad så egentlig et mindre partis rolle i denne sammenhæng er. Der må man nok sige, at det i allerhøjeste grad afhænger af den holdning, man har til den problemstilling. Vi er i vores parti udmærket klar over, at vi næppe vil slå nogen politisk mønt af denne lovgivning. Der er næppe nogen, der sådan

[Lone Dybkjær.]

i særlig grad vil bemærke, at det radikale venstre også har deltaget i denne lovgivning, men alligevel har vi naturligvis ment, at det helt afgørende var, hvilken holdning det radikale venstre tog til spørgsmålet om arbejdsmiljø. Og dér har vi lige fra starten været indstillet på, at der skulle en forbedring til på hele arbejdsmiljøområdet, og vi har været indstillet på, at vi skulle gå ind i det arbejde med en positiv holdning. Vi har derfor følt, at det, vi ligesom kunne koncentrere os om, var de økonomiske og administrative konsekvenser af loven, naturligvis ikke alene dem, der ville komme for erhvervslivet, men vel navnlig dem, der ville komme for den offentlige sektor. Det er det, vi igennem vores arbejde hele tiden har bestræbt os på med de diskussioner, vi har haft med andre partier og med ministeren og hans embedsmænd.

Der er en række principielle spørgsmål i forbindelse med flertalsbetænkningen eller rettere enkelte hovedspørgsmål, som jeg ønsker at tage frem og så inddrage de hertil knyttede ændringsforslag i denne sammenhæng.

For det første har jeg allerede sagt, at det naturligvis er en rammelov. Dér har vores holdning været, at det, folketinget må tage stilling til, er de principielle retningslinjer for en sådan lov, hvorimod de — i den sammenhæng — detaljer, der følger af den løbende tekniske, økonomiske og sociale udvikling, det er noget, der nok skal ske en kontrol med fra folketingets side, men det er ikke noget, der direkte skal lovreguleres. For at denne lov imidlertid skal komme til at fungere, er der jo forskellige parter, der skal inddrages, bl. a. arbejdsmarkedets parter, og dér er vi enige om, at det er vigtigt, at man lader arbejdsmarkedets parter i høj grad dirigere den udvikling, der skal til. Det føler vi vil ske på den måde, som det er lagt op i loven, ved den ansvarsfordeling, der er sket på virksomhederne selv, ved de støtteforanstaltninger, der etableres ved brancherådene, og ved de muligheder, som arbejdsmiljørådet får for ligesom at støtte de to sider, jeg har nævnt.

Men den anden part, der skal til, er jo den offentlige sektor, og her lægges der et meget stort ansvar over på arbejdstilsynet og på arbejdstilsynets virke. Jeg føler selv,

at arbejdstilsynet og hele tilsynsvirksomheden med den industrielle, erhvervsmæssige sektor er vældig vanskelig i et samfund under en teknisk og almindelig dynamisk udvikling. Det bliver sværere og sværere at lave kontrolforanstaltninger, fordi det meget ofte vil betyde, at man skal opbygge flere sæt af hierarkier, og jeg regner med, at det på en eller anden måde vil medføre, at arbejdstilsynets virksomhed efterhånden i højere og højere grad går over til at være af rådgivende status, alene af den grund, at jeg føler, at kontrolmulighederne bliver sværere og sværere og i øvrigt vel nok bør tilfalde virksomhederne selv. Det bør faktisk være deres ansvar, at tingene er i orden.

Men det er klart, at det vil koste noget fra det offentliges side. Det kan ikke nytte noget, at man regner med, at man kan gennemføre en lovreform af denne art, uden at det vil koste noget for det offentlige. Det betyder naturligvis også, at der må afsættes midler, sådan at arbejdstilsynet kan arbejde fornuftigt med denne lov, og det kræver et vist antal personer og penge, for at det kan lade sig gøre.

Det andet hovedspørgsmål, jeg vil tage frem, er spørgsmålet om bedriftssundhedstjenesten. Dér vil jeg blot sige, at det radikale venstre er tilfreds med og glad for, at dette spørgsmål med de tilhørende spørgsmål om lægeundersøgelser, arbejdsmiljøinstituttet og de arbejdsmedicinske klinikker kommer til behandling her i folketinget formentlig i løbet af næste samling eller næste samling igen. Vi synes, det er vigtigt, at der bliver tid til, at man diskuterer de ting, men jeg vil gerne her sige, at vi naturligvis er indstillet på at gå ind for en sådan bedriftssundhedstjeneste, sådan som det ligger i loven.

Endelig er der så spørgsmålet om arbejdsmiljøfondet. Jeg føler, at det er vigtigt, at der nu bliver stillet virkelige midler til rådighed, sådan at arbejdsmiljøfondet kan få en ret, tror jeg, dominerende indflydelse på det arbejde, der vil foregå på uddannelses- og forskningsområdet.

Jeg er glad for, at man ikke her tænker sig at opbygge en kæmpeadministration, men netop prøvet at inddrage andre parter i arbejdet omkring hele arbejdsmiljøspørgsmålet, og jeg tror, at den måde, man har tilrettelagt tingene på, den struktur, der

[Lens Dybkjær.]

er skitseret i ændringsforslaget, er god. Man kan ved hjælp af penge ligesom flerdoble de muligheder, der bliver for disse penge, fordi de kan gives til institutioner, der så selv også kan yde et bidrag til, at der sker noget på det uddannelsesmæssige og forskningsmæssige område inden for denne sektor. Jeg tror, at det er meget vigtigt, at man får et arbejdsmiljøfond, der er bygget op på denne måde, sådan at det er ledet af arbejdsmiljørådet, der dermed dirigeres af arbejdsmarkedets parter, men sådan at det har en fleksibel struktur og kan indrette sig efter de udviklingsmuligheder, der i øvrigt måtte være.

Vi har naturligvis også beskæftiget os meget med de økonomiske konsekvenser, og det har flere ordførere været inde på. Jeg skal ikke andet end sige, at jeg naturligvis ikke kan tilslutte mig de ting, som fremskridtspartiet har sagt. Men det er jo ikke noget ukendt fænomen, og jeg skal derfor ikke bruge flere ord på det, men henholde mig til, hvad der i øvrigt er sagt af de to andre flertalspartier.

Så vil jeg til slut gerne sige, at jeg mener, at denne lov vil medvirke til at formindske de meget store forskelle, der er i arbejdslivet for de forskellige mennesker. Vi er alle sammen herinde klar over, at folk arbejder under vidt forskellige vilkår, og skal man endelig se på uligheder her i samfundet i dag, så er det spørgsmålet, om det ikke er ulighederne i de arbejdsbetingelser, de forskellige mennesker har, der virkelig er det helt store spørgsmål, der adskiller folk i Danmark i dag. Jeg tror, at det er meget vigtigt, at vi holder os det for øje og med denne lov ligesom søger at gå ind i dette spørgsmål og sikre, at der sker en udligning.

Det er klart, at loven nu ikke blot tilgodeser, hvad man almindeligvis kunne kalde det hårde, det fysiske nedslidende arbejde, men også det psykiske stressende arbejde. Alligevel føler jeg, at det er meget vigtigt, at man virkelig får satset på, at der er stor forskel på de forskellige menneskers arbejdsvilkår, og at der virkelig er nogle områder, hvor man må sige, at folk nedslides betydeligt hurtigere end andre her i samfundet.

Til slut vil jeg godt sige, at jeg synes, det har været, som jeg sagde før, et stort arbejde, der er foregået, men at jeg føler, at

vi igennem dette arbejde har nået et godt resultat.

Når man til slut skal diskutere de økonomiske og samfundsmæssige konsekvenser, så tror jeg, at det vil være en god ting for de mennesker, der skal leve i forbindelse med denne lov og for det danske samfund. Jeg vil sige, at jeg synes, netop flertalspartierne i deres måde at opstille de økonomiske konsekvenser på har været til det yderste fair, for vi har ikke én gang benyttet os af den ene ting, som vi helt sikkert ved, nemlig at gennemføres denne lov, så vil der ske besparelser i retning af, at folk vil få bedre arbejdsbetingelser og dermed færre sygedage.

(Kort bemærkning).

Ritta Ahm (KrF):

Kristeligt folkeparti har aldrig udtalt, at der er foregået sjukskærligt arbejde i forbindelse med behandling af dette lovforslag. Jeg vil gerne anmode fru Lone Dybkjær om at trække denne påstand tilbage.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Jeg beklager, at jeg direkte inddrog kristeligt folkeparti i sammenhæng med fremskridtspartiet. Det er naturligvis af flere grunde kedeligt. Jeg er bare ked af, at kristeligt folkeparti ikke på nuværende tidspunkt har kunnet gå mere positivt ind for lovforslaget til trods for deres gode udtalelser om at ville forbedre arbejdsmiljøet.

Ninn-Hansen (KF):

Dette lovforslag er en grydeklar ret, som er leveret af arbejdsmarkedets to store parter, Dansk Arbejdsgiverforening, og LO. Denne grydeklare ret er blevet behandlet på den måde, man gør i enhver fremragende husholdning, og jeg skal ikke sige noget som helst imod den behandlingsmåde, der har været anvendt. Man har virkelig interesseret sig for, at behandlingen skulle være et stykke tid, at man behandlede det hele på rigtig måde, og man har helt igennem fulgt den påtrykte opskrift. Ser man på indholdet, ingredienserne, så har man helt igennem holdt sig til det, der er blevet leveret, og ligesom den, der i øvrigt får en grydeklar ret fra supermarkedet, har man fulgt opskriften og ikke begyndt at lave om på indholdet. Der er jo en meget stor betænkning, en ud-

[Ninn Hansen.]

mærket og fremragende skrevet betænkning. Der er også ændringsforslag, men de ændrer jo ikke karakteren af det, man oprindeligt leveret.

Jeg synes da, det er glimrende, at Dansk Arbejdsgiverforening og LO interesserer sig så stærkt for en sag, som alle selvfølgelig må se på med alvor. Det er ganske urimeligt, når fru Inge Fischer Møller begynder at påstå, at nogen ikke interesserer sig for, hvordan det forholder sig med de ansatte. Må jeg i al tilfældighed bede fru Inge Fischer Møller om ikke at tage patent på noget, som hun jo udmærket ved interesserer alle, og hvor man selvfølgelig ønsker, at arbejdsmiljøet skal være sådan, at man skaber sikkerhed imod ulykker, at man tilrettelægger klimaet og forholdene sådan, at det bliver et godt arbejdssted.

Jeg finder det glædeligt, at de to store organisationer så positivt har interesseret sig for dette, og jeg vil da ikke bebrejde dem på nogen måde, at de føler sig mest tilfredse med en fuldstændig bemyndigelseslovgivning, hvor man overlader indholdet — måden, det skal virke på — til arbejdsministeren, til de forskellige udmærkede institutioner, som skal virke med denne lovgivning, arbejdstilsynet og andre. Jeg er da klar over, at de to organisationer, navnlig LO, føler, de kommer i godt selskab, når de skal drøfte det nærmere indhold med de pågældende, og at deres indflydelse derfor bliver størst, når man, som fru Inge Fischer Møller sagde det, får en rammelov — det er også blevet sagt af andre ordførere — altså en bemyndigelseslov, hvor man skal fylde på efterhånden.

Men spørgsmålet er: finder folketetinget, lovgivningsmagten, at det er tilstrækkeligt at arbejde med grydeklare retter? Jeg synes det ikke. Det har aldrig været meningen med den lovgivningsmyndighed, vi har, at man skulle lade andre levere materialet og så blot følge opskriften. Meningen var, at man selv skulle udarbejde lovene og gøre dem så klare, at man havde fastlagt bestemmelserne, så enhver virksomhed og enhver person vidste, hvad de havde at rette sig efter. Det modsatte er tilfældet med denne lovgivning.

Vi ved også af erfaring, at alt, hvad der hedder bemyndigelseslovgivning, bliver en

kostbar lovgivning på grund af den administration, den medfører. Også efter denne lovgivnings vedtagelse er der en fuldstændig uklarhed om, hvad denne lovgivning vil komme til at koste landets virksomheder. Man kan være tilfreds med eller utilfreds med at arbejde på denne måde. Jeg synes egentlig, vi alle sammen har fået forskellige advarsler i retning af, at der er mange her i befolkningen, der ikke synes om, at vi kommer med love, hvor man ikke ved, hvad man skal rette sig efter, altså med bemyndigelseslove af denne karakter.

Med hensyn til lovens virkninger — så vidt man kan overse dem — vil jeg sige, at jeg tror da godt, at store dele af erhvervslivet — når man ser på antallet af ansatte, så er det en væsentlig del af erhvervslivet — kan leve med denne lovgivning. Jeg ved da, at den industri, der er bygget op her i landet og har fornyet sig, allerede har gjort overordentlig meget i arbejdsmiljøspørgsmålet og vil være i stand til at virke under denne lov, også selv om man går til den yderste grænse af det, man kan kræve efter denne lovgivning. Men selvfølgelig bliver det omkostningsforøgende. Om det så samfundsmæssigt er tilstrækkeligt, at de kan leve op til det, det er en anden ting. Den større industri vil kunne klare denne lovgivning, det er jeg ikke i tvivl om.

Men vi har jo ikke udelukkende en storindustri her i landet, vi har også mindre virksomheder. Disse mindre virksomheder drøftes jo meget, bl. a. her i tinget, hvor der kommer smukke og skønne ord om, at nu skal man hjælpe de små virksomheder. Der kommer endda lovforslag, hvis formål skulle være at forbedre noget for dem. I tv kan man undertiden se en film, der fremstiller, hvor trist det er, at de små virksomheder forsvinder; man kan endda se en film fremstillet ud fra et politisk synspunkt, der går ud på at uniformere alt her i samfundet, men med inddragelse af en masse sentimentale vendinger om, hvor kedeligt det er, at de små virksomheder, navnlig detailhandelforretningerne, er forsvundet. Ja men hvad vil man egentlig gøre over for disse små virksomheder for at få dem til at bestå?

Dette lovforslag viser jo, at man vil fortsætte den lovgivningsvirksomhed, der først af alt har bevirket, at de er blevet slået ud, nemlig ved at stille nogle rigoristiske krav —

[Ninn-Hansen.]

det kan være arbejdsmiljø, det kan være moms, kildeskat og andet — som bevirker, at de får stadig færre muligheder for at virke. Når fru Inge Fischer Møller interesserer sig så stærkt — og det tvivler jeg ikke om hun gør — for de svage i samfundet, så burde fru Inge Fischer Møller også interessere sig for dem, der er virkelig svage, som gennem et langt livs arbejdsindsats har opbygget noget. Tværtimod kommer fru Inge Fischer Møller og andre og stiller krav til dem, som de ikke kan overleve.

Jeg ved da udmærket, at der er landbrugsvirksomheder her i landet, et meget stort antal, der ikke har stalde og andre bygninger indrettet efter de krav, man stiller til en industrivirksomhed, men hvor i alverden skulle disse landbrugsvirksomheder have fået kapital fra til at foretage disse indretninger? Jeg ved, der er bagerier, hvor man, hvis man også ser den bagerste del af lokalerne, må sige: det er ikke et arbejdssted, som man kunne ønske det i 1975. Men vil man have nedlagt bageriet? Vil man have dem til at afskedige det par lærlinge, de har, så det bliver endnu vanskeligere for de unge at få arbejde, så arbejdsløsheden bliver større blandt disse? Og jeg ved, vi har mange detailhandelforretninger, der har bestået i mange år, og hvor det ægtepar, der driver dem, så sandelig har en lang arbejdsdag i forvejen. Vil man forhindre dem i at få ansatte? Det bliver de jo forhindret i, hvis de skal leve op til lovens krav, således som vi ved at kravene *kan* stilles.

Derfor er det umuligt for mig at forstå at de partier, der ellers taler så stærkt om, at man skal hjælpe de små virksomheder, at man skal redde dem, ikke vil være med til det ændringsforslag, vi har stillet, som dog ikke er rigoristisk, men bare drejer sig om, at de, der har 5 ansatte eller derunder, skal have lov til at leve under de forhold, de lever under i dag. En del af forslaget's paragraffer skal gælde for dem, men ikke dem alle, og de skal altså ikke risikere, at en række nye bestemmelser, som kan indføres efter de bemyndigelser, der er givet til arbejdsministeren og hans embedsmænd, rammer dem, så de bliver udslettet. Hvis man ikke vil hjælpe bare på dette lille punkt, så giver jeg ingenting for de forslag, der kom-

mer i fremtiden om at bistå de små virksomheder, for så er disse forslag ingenting værd.

Om de øvrige ændringsforslag skal jeg blot gøre nogle få bemærkninger. Da hr. Glensgård havde lidt vanskeligt ved at forstå ændringsforslag nr. 5 om arbejdslederne, skal jeg bare i al enkelhed sige: vi mener, arbejdslederne i forvejen er stillet i en presset og klemt situation på virksomhederne. Det er dem, der i en række situationer får vanskelighederne ind på livet, og de står i klemme imellem andre. Hvis de med de arbejdsopgaver, de har, foretager noget forkert, så der sker en arbejdsulykke, så kan de i medfør af lovforslagets § 26 straffes for det. Det, vi vender os imod, er, at man giver dem et øget ansvar, giver arbejdsgiveren mulighed for at fritage sig ved at delegeres ansvaret — strafansvaret — til arbejdslederen. Det synes jeg er en urimelig behandling af denne gruppe, der har det vanskeligt nok i forvejen.

Vedrørende ændringsforslag nr. 8: den bedste måde at give begrundelsen for vort ændringsforlag er at læse op, hvad der står i lovforslaget. Der står nemlig i § 37:

„Ved bygge- og anlægsvirksomhed, som udføres af mere end 10 personer, skal bygherren eller en person, som han overdrager det til, samordne de foranstaltninger til fremme af de beskæftigedes sikkerhed og sundhed, der skal udføres af arbejdspladssens forskellige arbejdsgivere.“

Enhvert lille parcelhus, der bliver bygget, vil beskæftige mere end 10 personer, og her vil man altså have, at de, der bygger det hus — folk, der ikke har forstand på det — skal gå rundt til store håndværkssvende og sige: nu skal I tage beskyttelseshjælmen på. Det er selvfølgelig urimeligt, og derfor har vi stillet det ændringsforslag, der er fremkommet.

Jeg må endvidere anmode om, at man stemmer imod ændringsforslag nr. 36, der drejer sig om affattelsen af lovforslagets § 68. Jeg henviser i den forbindelse til en skrivelse fra Dansk Arbejdsgiverforening af 2. december, hvor man protesterer imod bestemmelsen, og hvori man bl. a. skriver:

„Afgørende for Arbejdsgiverforeningen er det imidlertid, at vi finder det i strid med den hensigtserklæring vedrørende pris- og indkomst- og omkostningsudviklingen, der

[Ninn-Hansen.]

er knyttet til det økonomisk-politiske forlig i september d. å., om folketinget nu i forbindelse med behandlingen af arbejdsmiljøforslaget skulle vedtage øgede finansieringsbyrder . . .“

Det gør man alligevel. Vi er ikke deltage-re i septemberforhøjet, men vi synes, at de, der er det, skulle rette sig efter det, de selv har skrevet.

Med hensyn til en række ændringsforslag stillet af SF og andre partier til venstre kan vi ikke anbefale at stemme for dem, men må anbefale at stemme imod.

Med hensyn til de øvrige ændringsforslag stillet af de tre flertalspartier vil vi ikke kræve afstemning om disse bortset fra ændringsforslag nr. 36, altså vedrørende lovforslagets § 68, som jeg har nævnt. Vi synes, man bør se praktisk på det, og der er jo ingen tvivl om, at der er et stort flertal bag disse ændringsforslag, som de tre partier har stillet; derfor synes vi, at afstemning om dem ville være overflødig.

(Kort bemærkning).

Brøndsted (V):

Hr. Ninn-Hansen taler om, at de mindre virksomheder skulle være uinteresserede i dette. Jeg vil godt spørge hr. Ninn-Hansen, om det da ikke er bemærkelsesværdigt, at vi under hele arbejdet med denne lovgivning ikke har haft besøg af en eneste mesterforening, af nogen fra butikshandelen, af nogen fra landbruget. Ingen som helst fra disse grupper har, hverken skriftligt eller mundtligt, henvendt sig. Alle de, der repræsenterer de små virksomheder, har tilsyneladende accepteret denne lovgivning. Jeg mener derfor, hr. Ninn-Hansens bemærkninger er ganske urimelige. Det drejer sig om folk, der kender vejen til udvalgene og tit kommer vejen, og i dette tilfælde siger de: det her, det er rimelighed og ansvarlighed, det kan vi leve op til, for vi ved, at for os er det gældende lov, der skal gennemføres.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen (KF):

Jeg synes, det er udmærket, når der kommer deputationer i folketingsudvalget og siger, hvad de ønsker, men jeg tror, vi skal være meget forsigtige med at klandre dem, som ikke kommer. Hr. Brøndsted og

jeg kan for min skyld gerne tage ud og drøfte det med de mindre håndværkere, med landbrug og med andre, om de synes, det er rimeligt, at de skal udsættes for disse skærpede bestemmelser. Hvis vi ikke gør det nu, så er jeg ganske overbevist om, at vi kommer til det, den dag, hvor loven er trådt i kraft, og hvor de pågældende virksomheder opdager, hvad det er, de bliver udsat for. Hr. Brøndsted har ingen ret til at sige, at de pågældende, fordi de ikke har været i udvalget med en deputation, dermed har accepteret lovforslaget, som det foreligger. Det er der ingen som helst baggrund for at sige.

(Kort bemærkning).

Glensgård (FP):

Mon ikke også der er enkelte af venstres vælgere, der tror på, at de folk, som de har sat herind, ligesom vil forsøge at tage noget af det ansvar, der skal være til stede?

Gert Petersen (SF):

Det er vel efterhånden sivet ud, at der har været et meget grundigt udvalgsarbejde, og jeg vil også gerne takke udvalgsformanden for en god tilrettelæggelse af det grundige arbejde, som ministeriet naturligvis også har en stor andel af æren for. Det kan måske undre, når der har været et så grundigt udvalgsarbejde, at det ikke har ført til større ændringer eller flere ændringsforslag fra flertallets side, fra ministerens side, i det lovforslag, vi her behandler. Men det har den naturlige årsag, som også andre ordførere har været inde på — måske ud fra lidt andre synsvinkler end dem, jeg anlægger — at der i nogen grad var tale om en grydeklar ret, som blev lagt på folketingets bord. Der var tale om, at arbejdsmarkedets parter var blevet enige om, hvordan opskriften til retten skulle være, og så har det egentlig blot været overladt til folketinget og folketingsudvalget at foretage serveringen.

Man har altså været ufattelig længe om og været meget grundige med at undersøge sammensætningen af de forskellige bestanddele, som er indgået i denne ret. Det er det, der har taget tiden, og det skal udvalgsformanden så sandelig ikke klandres for. Det har været et vældig godt udvalgsarbejde. Men man kan jo nok spørge sig, hvad det

[Gert Petersen.]

egentlig er for en skik, at her kommer, som det hedder, arbejdsmarkedets parter og leverer det, de er blevet enige om, og så har folketingsflertallet i virkeligheden bundet sig til nogenlunde det. Det er vist sådan noget i retning af det, man med et svært fremmedord kalder korporativisme; det er korporationerne, det er de store organisationer, der bliver enige om, hvad der skal ske, og så retter folketinget sig efter det.

Det har vi oplevet i mange tilfælde. Vi har oplevet det mange gange, især når det har drejet sig om arbejdsmarkedets parter. De eneste tilfælde, hvor vi ikke oplever det, er når det drejer sig om lønforhold; så sker det, at folketingsflertallet påtvinger i hvert fald den ene af parterne sin vilje uden hensyn til, hvad denne part mener og tænker.

Jeg synes, det er en forkert fremgangsmåde, og jeg vil godt pege på, at vi ikke skal gå længere end til Sverige, vi skal bare over Sundet, så vil vi se, at man derovre fra regeringens side, fra socialdemokratiets side, ikke er bange for i en række tilfælde at tage det forslag, som den ene af arbejdsmarkedets parter, nemlig lønmodtagerne, er kommet med, og søge at få det gennemført ved lov. Man afventer ikke denne enighed imellem arbejdsmarkedets parter, altså denne indflydelse fra arbejdsgivernes side på arbejdsmarkedslovgivningen, som det er blevet skik og brug herhjemme, og som man jo også, det ved jeg godt, fra fagbevægelsen næsten pr. refleks lægger meget vægt på.

Men nu står vi altså med lovforslaget, og jeg må da hellere huske at sige, inden jeg glemmer det, at de ændringsforslag, som er kommet fra flertallet og fra ministeren, altså de ændringer i rettens sammensætning, der kan være tale om, kan vi alle støtte. Der er ét, vi støtter så helhjertet, at vi står som medforslagsstiller til det, og det er ganske karakteristisk, at netop på dette ene punkt var der ikke enighed mellem arbejdsmarkedets parter. Her har folketinget og ministeren handlet helt på eget initiativ. Det skal jeg komme tilbage til.

Det er blevet sagt, at det lovforslag vedrørende arbejdsmiljø, som vi nu står over for at skulle behandle her ved anden behandling, betyder en forenkling, det betyder en smidiggørelse, og det betyder en

effektivisering. Herom vil jeg sige, at hvad forenkling angår, så er det rigtigt, og så er det godt, det er positivt. Hvad smidiggørelsen angår, så er jeg højst betænkelig ved den, og jeg skal komme tilbage til det. Hvad effektiviseringen angår, så synes jeg, at den langt fra er tilstrækkelig, og det har netop den årsag, jeg har været inde på. Det er af samme grund, at de ændringsforslag, som SF har stillet — det ved jeg på forhånd — bliver forkastet, idet de strider imod den enighed, der var om, at retten skulle sammensættes, som den blev sammensat mellem arbejdsmarkedets parter, altså med Dansk Arbejdsgiverforenings godkendelse.

Jeg vil godt sige nogle ord om, hvad jeg mener, når jeg siger, at effektiviseringen af arbejdsmiljøet, af det, som vi indtil i dag har kaldt arbejderbeskyttelsen, ikke er gået langt nok. Jeg synes f. eks., at de ansattes position langt fra er sikret tilstrækkeligt i kraft af denne lovgivning.

For det første må det være et spørgsmål om sikkerhedsrepræsentanternes myndighed. Hvad kan de gøre, hvad kan de udrette for at sikre arbejdsmiljøet? Her har vi stillet et ændringsforslag, som påkaldte sig hr. Glensgårds vrede, hvad jeg i øvrigt godt vil takke ham for. Der er blevet sagt, at hvis dine fjender begynder at rose dig, så skal du være meget betænkelig, og jeg kan nok slutte det modsatte, at hvis mine fjender skælder mig ud, så kan jeg føle, at jeg er på rette vej — og jeg føler egentlig, at fremskridtspartiet er noget af det, som er mest fjendtlig indstillet over for en socialistisk politik, over for en politik, der virkelig skaber tryghed på arbejdspladserne.

Hr. Glensgård drog den konklusion, at det ændringsforslag, som gik ud på, at en sikkerhedsrepræsentant skulle have mulighed for at standse en maskine, standse driften i en afdeling, hvis han mener, at der er tale om fare for liv og helbred hos dem, der betjener den, han drog den konklusion, at socialistisk folkeparti var ude på at standse alt arbejde. Ja men må jeg have lov til at spørge hr. Glensgård: står det virkelig så alvorligt til på danske arbejdspladser, begås der så mange ulovligheder? Jeg synes, hr. Glensgård nikkede, men jeg går ud fra, at jeg har misforstået det nik. Det er ellers den konklusion, man måtte drage, at hr. Glensgård mener, at danske arbejdspladser, det

[Gert Petersen.]

er én stor rede af ulovligheder, og hvis man lovmæssigt giver sikkerhedsrepræsentanten ret til at standse maskiner, som han føler eller ved kan true liv og helbred, ja, så vil det føre til en almindelig, generel standning af arbejdet i danske virksomheder. Det er et af de ændringsforslag, vi har stillet, og som man ikke har villet acceptere fra flertallets side.

Dernæst har vi stillet en hel serie forslag, som griber ind i dispensationsbestemmelserne. Vi synes i forvejen, at der er alt for mange dispensationsmuligheder i lovforslaget, som det ligger, og selv efter at de er indskrænket, så mener vi, at der ikke bør kunne dispenseres fra 11 timers regel, fra hviledøgnregler osv., uden at de ansattes valgte sikkerhedsrepræsentanter godkender det. Vi ved da godt, at det kan være nødvendigt at dispensere, men vi mener, at de mennesker, som det først og fremmest drejer sig om, dem, som man taler om at man vil beskytte i denne lovgivning, det må være de mennesker selv, der har et afgørende ord at sige med hensyn til, hvordan arbejdet skal tilrettelægges, og om dispensationerne skal gives eller ej.

Dernæst er der spørgsmålet om den generelle beskyttelse af de arbejdende. Her beklager vi meget fra vores side, at man ikke har kunnet få flertallet med på at acceptere det, der kaldes positivlister, dvs. forhåndsgodkendelse af farlige materialer og stoffer, altså at nye stoffer og materialer ikke må bringes i anvendelse, før de er godkendt af arbejdstilsynet. Jeg beklager, at man ikke har villet være med hertil, og jeg vil godt henvise til udtalelser f. eks. af Magnus Demnitz, konsulent ved Specialarbejderforbundet netop i arbejdsmiljøspørgsmål, som meget skarpt kritiserede dette lovforslag, da det fremkom — det var under venstregeringen — fordi det ikke rummede et forslag om indførelse af såkaldte positivlister.

Det er interessant at bemærke, at også hvad dette ændringsforslag angår, så mener hr. Glensgård, at det betyder, vi vil have sikkerhed for fra SF's side, at man i tide kan hindre en arbejdsgiver i at køre en rimelig produktion. Det synes jeg nok er ganske ejendommeligt, at det, at man virkelig sætter ind på at forbyde farlige materialer og stoffer, skulle være en hindring for en rime-

lig produktion. Jeg forstår på det hele, at hr. Glensgård og jeg opfatter ordet rimelig produktion på en helt forskellig måde. Denne gang var det helt klart, at jeg fik et nik fra hr. Glensgård.

Vi mener, at der er for mange dispensationsmuligheder, og at mange af reglerne er for løst formuleret, og så mener vi også, at der er for mange bemyndigelser, at alt for mange ting er overladt ved bemyndigelsesparagraffer til ministeren.

I den forbindelse vil jeg sige, at det kan godt løbe én koldt ned ad ryggen ved tanken om, at vi, når nu denne lov er blevet vedtaget, måske kan få et efter vort synspunkt endnu mere skævt politisk flertal, måske så skævt, at hr. Glensgård går hen og bliver arbejdsminister, og så overlades det — jeg ser, at den nuværende arbejdsminister morer sig, og jeg synes også selv, at det er en lidt komisk tanke, men vi må erkende, at fremskridtspartiet er jo ikke noget lille parti, og der indgås jo mange konstellationer i denne sal. Jeg er da oprigtigt bange for — det tror jeg også den nuværende arbejdsminister er — hvad der kunne ske med disse bemyndigelser, hvis hr. Glensgård eller folk, der tænker som hr. Glensgård, går hen og bliver arbejdsminister og skal administrere denne lov og fylde disse bemyndigelser ud.

Jeg sagde, der var en ting, som jeg synes var meget positiv, og det var netop på et område, hvor der ikke var enighed mellem arbejdsmarkedets parter. Det drejer sig om arbejdsmiljøfonden. Vi synes, det er meget tilfredsstillende — og vi har derfor også ønsket at stå som medforslagsstiller til denne del af forslaget — at arbejdsmiljøfonden i løbet af en ganske kort årrække kommer op på at råde over 30 mill. kr. Det er en forøgelse fra en tilsvarende fond i øjeblikket på 3½ mill. kr. Jeg forstår slet ikke, hvordan man kan tale om arbejdsmiljø og beskyttelse af de arbejdende i virksomhederne, uden at man sikrer uddannelse af sikkerhedsrepræsentanterne, altså af de mennesker, der skal forestå denne beskyttelse, og en sådan uddannelse koster penge. Der er en lang række forskningsproblemer knyttet til arbejdsmiljøspørgsmålet, og det koster penge. Derfor kunne man spørge, om disse 30 mill. kr. er tilstrækkelige. Det er de formodentlig ikke, men der er alligevel tale om en så

[Gert Petersen.]

skarp stigning fra det beløb, man råder over i øjeblikket, som vi finder, det er et betydeligt fremskridt, at er nået her. Det agter vi at stemme for — naturligvis, da vi er medfor-slagsstillere. Vi ser med den største tilfreds-hed på det.

Men det rejser et problem, jeg godt vil nævne til sidst. Hvad med administrationen af selve loven i øvrigt? Arbejdsmiljøfonden skal finansieres af arbejdsgiverne via den lovpligtige ulykkesforsikring, men hvad selve lovgivningen angår, ved vi, at for blot at administrere den nuværende lovgivning tilstrækkeligt, så skulle der være ansat 200 yderligere medarbejdere. Vi ved, at for at denne nye lovgivning kan administreres til-strækkeligt, må der derudover i hvert fald ansættes 175 nye medarbejdere. Det vil sige, at den nye lov, hvis ikke disse 375 medar-bejdere bliver ansat, ikke vil kunne fungere. Man vil stikke folk blå i øjnene. Nu har vi vedtaget en ny lov, det er en stor dag osv. — og så vil det vise sig, at fordi man står og mangler den nødvendige medarbejder-stab, kan loven ikke føres ud i livet, bemyndigelser eller ikke bemyndigelser.

Derfor ville jeg godt høre, om der kan opnås en politisk sikkerhed for, at dels efter-slæbet på de 200 og dels de nødvendige ny-ansættelser på de 175, altså i alt 375, også bliver ansat, at arbejdstilsynet får denne ud-videlse af sin arbejdsstab inden for et be-grænset åremål, i løbet af 1 eller 2 år.

Hvis der kan opnås en sådan politisk sik-kerhed, vil det helt afgjort påvirke vores stemmeafgivning ved tredje behandling, fordi det ville betyde, at selv med de mang-ler, som det foreliggende lovforslag har, og som jeg har gennemgået, så vil der kunne komme noget skub fremad i arbejdstilsyns-virksomheden, i arbejdsmiljøvirksomheden her i landet. Men hvis ikke medarbejderne kommer, ja, så får man måske en eller anden flot hat at sætte på hovedet, men der er ikke noget hoved at sætte den på.

Ritta Ahm (Kr.F):

Med den store aktivitetsudvidelse inden for erhvervslivet, der har fundet sted op gennem 1960erne, hvor der blev lagt vægt på at skabe så mange arbejdspladser og så høj en produktivitet som muligt, har ar-bejdsmiljøets store betydning nu trængt

sig mere og mere på — det er en naturlig ud-vikling, der er fulgt med den tekniske og sociale fremgang i øvrigt.

Med det lovforslag, vi behandler her i dag, skulle der være lagt rammer for en videre udvikling inden for det arbejdsmiljømæssi-ge område, og der ligger i loven en betydelig udvidelse af området for beskyttelse inden for land- og skovbrug og gartneri.

Lovens målsætning om sundhed og sikker-hed på arbejdspladsen støtter kristeligt fol-keparti fuldt ud, idet det ligger i hele vort idégrundlag at værne om de menneskelige værdier.

Loven er en rammelov med mange be-myndigelser til den til enhver tid siddende arbejdsminister. Vi er ikke tilhængere af disse bemyndigelser eller af de økonomiske konsekvenser, der kan ligge heri for arbejds-giverne.

Det har, siden lovforslaget første gang i 1974 blev fremsat i folketinget, naturlig været drøftet, hvad lovens omkostninger ville blive. Der er først nu her på det sidste kommet nogle økonomiske beregninger, som efter min opfattelse kun er skønsbe-regninger, og der er stadig mange uafklarede punkter på dette område. Selv om vi ved, at der med en rammelov vanskeligt eller umuligt kan opstilles konsekvensberegning-er, er det med den lavkonjunktur, vi for ti-den befinder os i, meget betænkeligt at sæt-te en lov i kraft uden sikkerhed for, at vi ikke herved pålægger erhvervslivet udgifter, som fører til forhøjede priser og dermed svækker den afdæmpning i pris-, indkomst- og omkostningsudvikling, man i september-forliget lagde op til.

Vi har noteret os, at der i betænkningen lægges vægt på, at udviklingen kommer til at hvile på en afbalanceret vurdering af hensynet til en stadig forbedring af sikker-hed og sundhed i arbejdsmiljøet over for hensynet til virksomhedernes behov for at kunne planlægge og tilrettelægge deres drift på baggrund af en harmonisk udvikling. Arbejdstilsynet får i lovforslaget en betyde-lig udvidelse af arbejdsområdet med en konsulentbistand, som skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Vi mener, at det er formålstjenligt og også psykologisk rigtigt at sammenkæde den vejledende opgave med tilsynsmyndigheden.

Arbejdstilsynet har ikke hidtil med den

[Ritta Ahm.]

undernormering af medarbejdere, det har haft igennem lang tid, kunnet leve op til de almindelige krav for tilsyn. Havde man kunnet følge de i dag eksisterende love op med en større kontrol og med strengere straffebestemmelser for lovovertrædelser, havde man stået langt stærkere i dag med den nye arbejdsmiljølov.

Miljøfondet og dets følgevirkninger kan blive et stort økonomisk problem især for de mindre virksomheder. Fondets startkapital er dog ved det sidste ændringsforslag fra ministeren blevet nedsat, og der regnes med en gradvis stigning over en 3-årig periode. Arbejdsgiverne bliver her pålagt en forhøjet ulykkesforsikringspræmie, ligesom omkostninger ved uddannelse af virksomhedens sikkerhedsrepræsentanter skal betales i form af tabt arbejdsfortjeneste; afbrydelse af den daglige arbejdsrytme kan også betyde en omkostning for arbejdsgiverne.

Bedriftssundhedstjenesten er, selv om den har overordentlig stor betydning, trukket ud af loven, hvilket vi fuldt ud kan tilslutte os. Det må være rimeligt, at arbejdsmarkedets parter nu ved hjælp af arbejdstilsyn og brandsikkerhedsrådene får loven, som den ligger i dag, med de begrænsninger, der er i vor økonomiske situation, op at stå, så det i den kommende tid kan overvejes, under hvilken form og med hvilken funktion en sådan sundhedstjeneste kan indpasses i arbejdsmarkedet og den primære sundhedstjeneste.

Men et godt arbejdsmiljø kan ikke skabes med lovgivning alene. Det er i høj grad et spørgsmål om holdning både hos arbejdsgivere og hos arbejdstagere, og her spiller lønakkordsystemet en betydelig rolle. Når vi ikke har ment at kunne gå ind for SF's ændringsforslag nr. 9 til § 39 om forbud mod aflønningssystemer, der er skadelige for sundhed og sikkerhed, så hænger det sammen med den opfattelse, at det må være arbejdsmarkedets parter selv, der må finde ud af at løse det problem i en overenskomstforhandling. Men der er slet ingen tvivl hos mig om, at megen fysisk nedslidning har sin rod i dette lønsystem.

SF's forslag om, at de ugentlige fridøgn skal falde på søndage, er med kristeligt folkepartis idégrundlag af afgørende betydning,

hvorfor vi kan tilslutte os dette ændringsforslag.

Det konservative folkepartis ændringsforslag nr. 1 til § 2 om, at virksomheder med indtil 5 ansatte skal sidestilles med arbejde i private hjem og dermed udtages af loven, jfr. § 2, stk. 2, har vi en overgang haft sympati for, idet vor primære indvending mod lovforslaget netop er de store omkostninger, der kan blive pålagt de mindre virksomheder, men efter den diskussion, der har været i udvalget, og den usikkerhed, der har været omkring almindelig arbejderbeskyttelse for denne gruppe, kan vi ikke gå ind herfor. Vi ønsker på ingen måde tilbagegang i sikkerhedsbestemmelserne hverken på små eller store virksomheder.

Da der står et flertal bag lovforslaget, bliver det jo vedtaget, og så må man blot håbe, at loven vil blive modtaget på arbejdspladserne i en positiv samarbejdsånd, forstået således, at arbejderne ikke med loven i hånd forsøger at presse deres krav igennem med risiko for at ødelægge værdifulde arbejdspladser, ligesom virksomhederne må bestræbe sig på at opfylde lovens krav, så vore arbejdspladser i sikkerheds- og sundhedsmæssig betydning bliver de bedst mulige at færdes i.

Kristeligt folkeparti vil som nævnt i betænkningen meddele sin stilling ved tredje behandling. Vi har stor sympati for lovens målsætning, men vor store bekymring er, om de økonomiske konsekvenser bliver af en sådan karakter for erhvervslivet, at mindre virksomheder må lukke og således intet har at have arbejdsmiljøet i.

Jørgen Jensen (DKP):

Hvis det foreliggende lovforslag i den skikkelse, det har efter behandlingen i arbejdsmarkedsudvalget og med flertallets ændringsforslag, skulle bedømmes alene ud fra de mange kønne ord, der er sagt om formålet med loven, eller ud fra de løfter, der er givet af flertallet på talrige møder rundt omkring i landet, hvor man har behandlet det foreliggende forslag, ja, så ville det være et stort skridt frem mod et bedre arbejdsmiljø, idet der ville være en garanti for, at denne lov ville sikre rammen for sikkerhed og sundhed på mange arbejdspladser.

Men den hidtidige behandling af lovfor-

[Jørgen Jensen.]

slaget har givet os ret i vor betænkkeligheder ved en rammelov, uanset hvor velformuleret og hensynet formålsparagraffen måtte være.

Arbejdsmiljø kan ikke adskilles fra den almindelige fordelingskamp eller frigøres fra kravet om den maksimale profit eller konkurrence mellem arbejdsgiverne. Enhver miljøforbedring, uanset hvor rimelig og nødvendig den er, betragtes af arbejdsgiverne som et indgreb i deres økonomiske rettigheder. Det synes jeg også højre side i salen har givet et klart udtryk for i de bemærkninger, der er kommet indtil nu.

Debatten om de økonomiske følger af loven har også afsløret, at man først og fremmest ser på de direkte udgifter for arbejdsgiverne og samfundet og ikke på de menneskelige lidelser og økonomiske byrder, der bliver pålagt den enkelte, men også samfundet, ved at vi ikke gør noget radikalt.

Hele debatten om bedriftssundhedstjenesten, der nu er henvist til udvalgsarbejde, viser, at man tillader sig på dette område at kræve absolutte garantier for, at vi får det helt rigtige med det samme. Det kan være et rigtigt princip at stille sådanne krav, men det kan også bruges til at forhindre, at der overhovedet sker noget. Vi ved alle, at der er behov for udbygning af bedriftslægeordningen. Vi ved, at der ikke er forsket tilstrækkeligt i arbejdsmedicin, derfor er det nødvendigt at gå i gang nu. Det er nødvendigt, at der oprettes arbejdsmedicinske klinikker for at få den nødvendige erfaring på dette område, således at vi hen ad vejen får mulighed for at rette og gennemføre det, som vi får erfaring for er rigtigt og nødvendigt. Jeg vil sige, at hvis det ikke var sådan, at nogle af de beslutninger, vi traf på dette område, skulle ændres i løbet af 5-6 år, så ville der være noget galt. Det er klart, at en rigtig indsats på dette område må give os erfaringer og mulighed for en indsats af en helt anden størrelsesorden i løbet af nogle få år.

Vi er derfor meget betænkelige ved at vedtage det foreliggende lovforslag. Det kan skabe illusioner om, at man har fået en lov, der griber ind på de mange områder, der drejer sig om sikkerhed, sundhed og miljø på arbejdspladsen, og vi må sige, at det er

langt fra tilfældet med det lovforslag, der ligger her.

Efter den lange udvalgsbehandling nærer vi imidlertid ingen illusion om, at man på nuværende tidspunkt i dette folketing kan gennemføre en lov, som vil opfylde de krav. Vi har derfor ønsket gennem vore ændringsforslag at præcisere, i hvilken retning vi mener man må gå for at få en lov, som har mulighed for at leve op til de krav, der rejses i dag.

Først og fremmest er det et spørgsmål om, at arbejdere og fagbevægelse får en større indflydelse end den, der er sikret i det foreliggende lovforslag.

Det er også betænkeligt, at man på en række områder, hvor ministeren kan gribe ind, er afhængig af ministerens politiske muligheder. Vi må desværre sige med den hensigtserklæring, vi fik i september, at de snævre økonomiske rammer, den stiller op, kan forhindre nødvendige indgreb, og så kunne man stille spørgsmålet: hvem har så ansvaret? Hvis der ikke, når ministeren har en sådan beføjelse, bliver grebet ind og vi f. eks., som det skete omkring cementarbejderne, må konstatere, at der er mennesker, der dør, fordi der ikke er grebet ind, hvem har så ansvaret? Det er alene et politisk spørgsmål om, at ministeren kunne have grebet ind og stillet retningslinjer op.

Dernæst nogle bemærkninger om de ændringsforslag, vi har stillet.

I § 1 foreslår vi indføjret „sikkerhedsrepræsentanter og branchesikkerhedsråd“. Hvis man skal gennemføre et sikkert og sundt arbejdsmiljø under vejledning og kontrol, som der står i lovforslaget, fra organisationer og arbejdstilsyn, så er det også nødvendigt, at sikkerhedsrepræsentanter og branchesikkerhedsråd får et ansvar og dermed også muligheder på dette område.

Med hensyn til § 2 mener vi — i modsætning til ændringsforslaget fra de konservative — at man ikke skal udvide de områder, der er undtaget fra loven, men tværtimod præcisere, at lov om sikkerhed og miljø må omfatte alle arbejdende, også de i § 2, stk. 2, punkt 2, nævnte, altså medlemmer af arbejdsgiverens familie eller husstand.

I ændringsforslag nr. 3 til § 7 har vi foreslået, at tekniske og medicinske erfaringer skal forelægges for sikkerhedsudvalgene, når

[Jørgen Jensen.]

de fremkommer. Det er efter vor opfattelse en forudsætning for, at sikkerhedsudvalgene kan løse deres opgave, at de er vidende om alle de nye erfaringer, der fremkommer, om alle de farer, som afsløres. Jeg kan bare nævne et enkelt område, svejserapporterne, hvor nye rapporter har vist, at det, der var gældende og rigtigt for nogle få år siden, det erkender man i dag ikke rækker til, ikke er uddybende nok.

Ændringsforslaget til § 9 bygger på erfaringer fra overenskomstfortolkning, hvor vi jo også kender formuleringen „rimelig tid“ til tillidsmanden. Det giver anledning til en stadig strid om, hvad rimelig tid er. Der må ikke være nogen tvivl om, at med hensyn til sikkerhed og sundhed må det være den nødvendige tid, man må have til rådighed for dette arbejde.

I § 10 har vi ønsket at slette henvisningen til gældende overenskomster for sikkerhedsrepræsentanternes værn mod afskedigelse og anden forringelse af deres forhold. Der er en lang række områder, hvor gældende overenskomster ikke er klare nok, og vi mener, det må være absolut, at sikkerhedsrepræsentanter ikke kan afskediges på grund af den indsats, de udøver som sikkerhedsrepræsentanter.

Principielt kunne man sige, at det burde også gælde for tillidsmænd, men når vi har diskuteret tillidsmandsbeskyttelse, har man taget stilling til den faglige kamp, der foregår på arbejdspladserne. Men alle har jo i udvalget og vel også på møder givet udtryk for, at sikkerhedsarbejdet skulle løftes op over den faglige strid. Vi mener ikke, det kan løftes op over den, men vi ønsker at præcisere, at sikkerhedsrepræsentanten må være beskyttet helt absolut imod afskedigelse eller forføjelse.

I § 12 ønsker vi tilføjet, at sikkerhedsrepræsentanten skal have mulighed for at søge saglig bistand og have mulighed for at gå til sin faglige organisation for at få oplysning og ekspertise, som organisationen råder over.

I vort ændringsforslag til § 21 har vi understreget, at det ikke alene er arbejdstilsynet, men også sikkerhedsrepræsentanten, der kan forlange undersøgelser, og at resultatet af sådanne undersøgelser skal bekendtgøres for sikkerhedsrepræsentanten.

I § 26, stk. 2, mener vi det skal præciseres, at arbejdet skal standses, hvis der er risiko for liv eller helbred.

Heroverfor siger hr. Glensgård, at vi vil få mange arbejdsstandsninger. Jeg vil erindre om, at der er også mange, der standser arbejdet i dag, når de er 50 år, fordi de er nedslidte, eller fordi vi ikke har haft en ordentlig sikkerhedsbestemmelse eller miljølov. Det sker jo også, at der er arbejdsstandsninger, fordi man følger en kollega til graven, som var blevet ramt, fordi man ikke har taget hensyn til sikkerhedsforanstaltninger på arbejdspladsen. Det vil da kun være gavnligt, hvis vi fik arbejdsstandsninger, som forhindrede den slags ting i tiden fremover.

Med hensyn til vort ændringsforslag til § 36 om dispensationer er vi enige i de bemærkninger, som SF har gjort, men ud over det mener vi, at i den paragraf, som direkte peger på dette, må der for det første være ganske korte tidsfrister, der skal gives midlertidige sikkerhedsregler for dispensationsperioden, og de skal godkendes af sikkerhedsrepræsentanten. Hvis man ikke gør det, så er vi bange for, at man åbner op for en meget farlig udvikling. Dispensationerne ved administrationen af de nugældende love rejser daglig store problemer ude på arbejdspladsen, ikke alene i form af utilfredshed, men også i form af omgæelser af de bestemmelser, vi har i dag.

Vort ændringsforslag om, at § 50, stk. 2, helt skal udgå, understreger, at hviletiden på mindst 11 timer må være absolut. Der er ingen grund til at undtage arbejde ved holddrift eller ved landbruget; man kan udmærket lægge arbejdet til rette, således at 11 timers reglen bliver gældende for alle.

I § 74 ønsker vi indføjet et nyt stykke, som siger, at de faglige organisationer inden for deres arbejdsområde kan vælge tilsynsførende i et antal af 1 for hver påbegyndt 1.000 medlemmer plus en stedfortræder for hver af disse valgte tilsynsførende, og vi har sagt, at de af organisationerne valgte tilsynsførende skal anmeldes efter samme retningslinjer som sikkerhedsrepræsentanterne, og at de skal have samme beføjelser og rettigheder som arbejdstilsynets medarbejdere. Erfaringen har vist, at dette må være et mindstekrav, hvis vi vil have loven til at virke. Vi har i bemærkningerne til dette

[Jørgen Jensen.]

ændringsforslag peget på de erfaringer, der er fra de sikkerhedspatroljer, man har inden for bygge- og anlægsgruppen. Da de startede, sagde man, det var selvbestaltede grupper, men man må alligevel erkende i dag, at de har udført et positivt stykke arbejde, og de har været medvirkende til, at man selv under de nugældende loves rammer er kommet langt med forbedringer med hensyn til sikkerhed og miljøforanstaltninger på byggepladserne.

Vi tror for det første ikke, at arbejdstilsynet vil være i stand til at løse sin opgave fuldt ud, uden at det får et sådant supplement af valgte tilsynsførende fra fagbevægelsen. Dernæst vil vi også godt pege på det demokratiske indslag, som en sådan ordning vil være, hvor de tilsynsførende, som er valgt af fagbevægelsen, vil være under kontrol af lønmodtagerne. Det vil betyde, at man aktiviserer og ansvarliggør arbejderparten.

I § 13 har vi foreslået et nyt stk. 4. Vi har foreslået, at arbejdsministeren i samarbejde med sundhedsstyrelsen skal udarbejde planer for oprettelse af arbejdsmedicinske klinikker som hjælp for kommuner og amter. Vi har noteret, at der i betænkningen er henvist til et udvalgsarbejde, og at arbejdsministeren har givet tilsagn om et lovforslag efter 1977, men vi mener, at den afgørende forudsætning for, at man kan få erfaringsmateriale, som kan bruges i den arbejdsmedicinske forskning, er, at man nu begynder oprettelse af arbejdsmedicinske klinikker.

Jeg skal da også sige, at vi frygter, at hvis det ikke bliver præciseret ved denne lovs vedtagelse, hvor man jo udskyder selve bedriftssundhedstjenesten, hvis ikke det bliver klargjort, at der både er behov og mulighed for at oprette klinikker nu, så vil det arbejde, som allerede har været i gang ude i kommuner og amtskommuner, hvor man jo også har vedtaget, at man skulle oprette arbejdsmedicinske klinikker, ja, så vil det blive sat i bero, fordi man vil afvente det udvalgsarbejde, som man peger på. Det vil betyde, at vi vil tabe terræn på dette område. Man vil yderligere skyde sagen ud, og vi frygter, at det ikke alene bliver i de to år, til der kommer et lovforslag, men yderligere en meget lang periode, hvor der

skal diskuteres og politisk besluttet, inden det gennemføres. Vi kan jo bare tænke på, hvor længe dette lovforslag har været undervejs. Derfor mener vi, at man udmærket ude i kommuner og amtskommuner kan påbegynde dette arbejde, oprette arbejdsmedicinske klinikker, skabe baggrund for erfaringsmateriale til den forskning, der må finde sted.

Som vi præciserede under førstebehandlingen af dette lovforslag, er vi enige med hensyn til linjen i de i betænkningen af SF og VS stillede ændringsforslag. Det skal være en ret og pligt for arbejderne at stoppe arbejde, man er usikker over for. Som vi også sagde under første behandling, så må det påhvile arbejdsgiveren at bevise, at arbejdet er ufarligt. Den enkelte arbejder eller sikkerhedsrepræsentant må derfor ikke have erstatningspligt ved standsning af arbejde. Ja, vi burde være gået længere, end man har gjort i SF's forslag, således at arbejdere ej heller kunne pålignes løntab, hvis de standse arbejdet på grund af fare ved udførelsen af det arbejde, de var sat til, eller hvis der manglede bevis for fra arbejdsgiverens side, at arbejdet eller de ved arbejdet anvendte materialer var ufarlige.

Vores stilling ved tredje behandling vil være afhængig af afstemningen om ændringsforslagene, men ét er klart, en vedtagelse af loven i dens nuværende skikkelse med de ændringsforslag, som ligger fra flertallet, vil betyde, at sikkerhed og sundhed, miljø på arbejdspladsen, fortsat først og fremmest er et spørgsmål om den styrke, fagbevægelsen og arbejdspladserne kan sætte ind. Loven giver mulighed for en mere positiv udvikling, men vi må advare mod at fremstille situationen, som om lovens vedtagelse gør ende på ulykker og nedslidning af mennesker. Det kan være farligt, og det vil blive misbrugt.

Vedtagelsen af loven garanterer, hvad også venstres ordfører klart gav udtryk for, end ikke ansættelse af det personale, der er forudsætningen for, at loven kan føres ud i livet. Derfor vil vi som sagt tage stilling ved tredje behandling til, hvordan vi endeligt vil stemme, men vi vil understrege, at som loven fremtræder i dag, giver den muligheder; men også muligheder for at bremse den aktivitet ude på arbejdspladserne, som er nødvendig for forbedringer, hvis det bliver

[Jørgen Jensen.]

fremstillet sådan, at loven i den skikkelse, hvori den fremtræder her, har løst de mange problemer, som alle i arbejderbevægelsen erkender der er omkring sikkerhed, sundhed og miljø.

Kurt Hansen (VS):

Først nogle principielle betragtninger omkring forslaget. Derefter skal jeg komme ind på at kommentere nogle af de forskellige ændringsforslag, der foreligger.

At det er en bemyndigelseslov, og at det er op til den til enhver tid siddende arbejdsminister at udstikke rammerne for disse bemyndigelser, fyldte noget i dem, det vil jeg ikke komme nærmere ind på. Det har jeg været lidt inde på i min mindretalsudtalelse i betænkningen, og der er mange andre ting, jeg har lyst til at sige noget om. Jeg vil blot påpege, at der står nogle ting om det dér.

Der er faktisk blevet kørt en massiv salgskampagne omkring dette forslag. Den har været kørt i fagblade, i LO-bladet, i Aktuelt, og det toppede i tv-avisen i forgårs aftes, hvor alle landets seere blev præsenteret for de herligheder, som den nye lov indeholder. Der var ikke en eneste negativ vurdering. Der var ikke en eneste problematisering omkring disse ting.

Denne salgskampagne tog til i fart i forbindelse med den seneste LO-kongres, hvor fagbevægelsens ledere, LO-toppen, klart formulerede, at nu var det ikke så meget lønnen, der skulle satses på, nu var det arbejdsmiljøet. Det var alle disse herligheder, som indeholdes i dette forslag. Herligheder i gåseøjne. Det vil altså sige, at arbejderklassen nu skal afstå fra lønkrav på baggrund af denne her lov, der bestemt ikke ændrer de miljømæssige og sundhedsmæssige og sikkerhedsmæssige forhold ude på arbejdspladserne i arbejderklassens favør. Måske snarere tværtimod.

Selve diskussionen omkring arbejdsmiljø tog jo rigtig fart i forbindelse med de mange rapporter, der blev udarbejdet i begyndelsen af 1970'erne. Det var nogle rapporter, som studenter lavede i samarbejde med nogle arbejdspladser, klart på arbejdspladsernes og arbejderens egne præmisser. Her tænker jeg på malerrapporten og bryggerirapporten osv. Det bevirkede naturligvis, at LO var presset til at tage de her problemer

op og var presset til at tage dem alvorligt. Det resulterede da også i mange udmærkede debatoplæg fra LOs side, det vil jeg ærligt indrømme. Der var mange debatoplæg, som påpegede nogle konkrete og relevante problemer, som arbejderne stod i ude på arbejdspladserne. Den eneste indvending, jeg har i forbindelse med disse rapporter og diskussionsoplæg, er bare, at konklusionerne er vanvittig forrykte. Her er tale om, at disse problemer, som arbejderklassen har haft i årtier, skal løses igennem det hellige samarbejde, igennem samarbejde på kapitalvejernes præmisser, for som det også fremgår af flertalsbetænkningen, så er det jo firmaets økonomi i sidste ende, der er det afgørende. Det er stadig væk på et profitmotivgrundlag, man diskuterer arbejder-sikkerheden.

Det kan vi ikke være med til, og derfor må vi i hvert fald tage afstand fra væsentlige ting i dette lovforslag. Når der i så stor udstrækning — som det i betænkningen og i de forskellige ordførertaler her i dag er blevet fremhævet — er talt om virksomhedernes behov for at kunne planlægge drift og harmonisk udvikling osv., så taler det sit eget sprog. Præmisserne, det er stadig væk profithensynet.

Men ikke nok med det. Det betyder faktisk mere endnu. Miljøforbedringerne, som der måske godt kan komme nogle af på baggrund af det her lovforslag, som vi behandler nu, de skal altså ske med udgangspunkt i et endnu mere stresset og endnu mere opskruet arbejdstempo og et endnu større knokleri end det, vi kender i dag.

Det er faktisk korrekt, som der står i betænkningen fra flertallet, at virksomhederne kun vil få begrænsede udgifter med denne lov. Jeg tror ikke på, at det ændrer ret meget — jeg var lige ved at sige en tøddel — ved forholdene. Det kan måske ændre en smule. Men det kan samtidig betyde, at man skal presse arbejderklassen til at knokle endnu mere, hvis man vil have enkelte miljøforbedringer igennem. Det vil igen betyde, at man i denne situation skal kaste endnu flere ud i arbejdsløshed. Men det kan loven naturligvis også bruges til.

Jeg sagde før, at der efter min mening var tale om nogle forringelser og nogle vanvittigheder i forbindelse med denne lov. Det vil jeg kort have lov til at komme ind på.

[Kurt Hansen.]

Det fremgår bl. a., at der skal være mulighed for, at de unge under 18 år kan deltage i skifteholdsarbejde. Skifteholdsarbejde har vi set mange forskellige rapporter om, og det er klart og præcist analyseret, hvilke konsekvenser der er i forbindelse med dette arbejde. Det er noget, der i stor udstrækning giver stress og mavesår og psykiske lidelser osv., osv. Men skifteholdsarbejde er ikke blevet begrænset til bare at omfatte de livsvigtige områder. Det her skal ikke tages til indtægt for, at vi ønsker at standse busdriften eller togdriften eller hospitalsdriften eller sådan nogle ting om søndagen. Hvis — men det vil man vel ikke, for man foretrækker jo at tie os ihjel — man vil begynde at knytte an til de her ting, så lad være med at komme med sådan nogle billige argumenter.

Fridagen skal nu kun så vidt muligt falde om søndagen, og ifølge lovforslaget skal man heller ikke engang have fri én gang om ugen, derfor er der med denne lov åbnet mulighed for en drift alle ugens 7 dage med treholdsskift og med fridagene opsamlet over en 3-4 uger. Vi kender alle sammen resultaterne af knokleriet og tempojaget: øget arbejdsrisiko, stress og dårligt helbred og splittelse i familien, blandt arbejdskammerater osv. Det er alt sammen noget, der indgår i jaget for at holde akkorderne. Jeg synes mildest talt, det er hyklerisk, at kristeligt folkeparti stiller sig herop og siger noget om livsværdierne og så det knokleri, når man samtidig har stået og sagt en masse om, at man ikke vil være med til at give de arbejdsløse større understøttelse, fordi de misbruger det osv. Prøv at slå tilbage i Folketingstidende, da vi sidste gang behandlede arbejdsløshedsproblematikken. Der var klart tale om, at man, fordi man får 960 kr. som arbejdsløs, er blevet forsumpet nok til at misbruge den glimrende lovgivning.

Efter lovforslaget skal arbejderne stadig væk stå og rode med kemiske stoffer og materialer, der ikke er blevet undersøgt, godkendt eller deklareret. På et spørgsmål fra VS, om det ikke var muligt på forhånd at få indført et godkendelsesprincip, så man sikrede, at det kun var materialer, som var efterprøvede og sikre for arbejderne, der kom ud på virksomhederne, fik man at vide,

at arbejdstilsynet ikke havde tilstrækkelig kapacitet, så svaret var et klart nej. Det betyder jo meget præcist, at arbejderne stadig væk skal være kapitalejernes og profitjærgernes prøveklude.

Hvad angår ændringsforslagene, kan jeg sige, at vi vil stemme for to af arbejdsministerens ændringsforslag, nemlig nr. 4 og nr. 36. Vi mener, det er rimeligt, som det fremgår af ændringsforslag nr. 4, at der lægges op til en større information til sikkerhedsrepræsentanterne om arbejdstilsynets indstillinger og påbud. Ændringsforslag nr. 36 om langt større midler og om langt større midler til oplysning og uddannelse kan vi også støtte. Vi er naturligvis ikke blinde for, at det oplysningsmateriale og den uddannelsesvirksomhed, der foregår på de præmisser, der her er lagt op til, mange gange har et vist ideologisk indhold, som vi ikke er alt for begejstrede for, men samtidig er vi klar over, at mange sikkerhedsrepræsentanter, som står med mange problemer ude omkring på arbejdspladserne i dag, har et virkelig stort behov for at få en større opbakning og en større oplysning om tingene, end der er mulighed for at give dem i dag, så derfor vil vi godt være med til at støtte dette forslag.

De andre ændringsforslag fra arbejdsministeren er, efter hvad jeg kan overskue, stort set tekniske, og dem skal de forskellige forligspartier efter min mening have lov til at ligge og slås om indbyrdes; det skal vi afholde os fra at blande os i.

Hvad angår SF's ændringsforslag, kan vi stemme for de fleste af dem; vi kan således stemme for alle dem, der tager højde for nogle af de ting, vi har påpeget i vores mindretalsudtalelse: skifteholdsarbejde, forbud mod aflønningssystemer, der er skadelige for sundhed og sikkerhed osv., selv om det jo lægges op til arbejdsministeren at afgøre også disse ting. Vi mener nok, bestemmelserne kunne have været strammet væsentligt, men all right, vi vil da godt stemme for dem, og vi kan også stemme for forslaget om, at ugentlige fridøgn skal falde på søndage osv.

Der er desværre nogle ændringsforslag, som vi mener er lidt mere problematiske, og som vi derfor må undlade at stemme om, skønt de umiddelbart ser meget uskyldige ud. Det er det, der drejer sig om, at man

[Kurt Hansen.]

skal give sikkerhedsrepræsentanten adgang til først at godkende eventuelle fravigelser og dispensationer. Det ser umiddelbart rimeligt og fornuftigt ud, men vi må indrømme, at vi ikke kan overskue konsekvenserne af en eventuel gennemførelse af disse forslag. Det kan i værste fald betyde, at de forskellige sikkerhedsrepræsentanter kommer til at sidde og fungere som gidsler i et eller andet omfang, således at de gang på gang kommer til at lægge ryg til nogle fravigelser og nogle dispensationer. Så spørger jeg mig selv: hvad vil konsekvenserne blive, hvis sikkerhedsrepræsentanten siger nej? Hvad vil konsekvenserne blive i en situation med 135.000 registrerede arbejdsløse? Det vil jeg godt have et svar på fra SFs side.

Kommunisternes ændringsforslag kan vi støtte, selv om de efter min mening ikke vil ændre ved lovforslaget i radikalt omfang, de vil være med til at forbedre det på væsentlige og vigtige områder, men selv om disse ændringsforslag blev vedtaget, fik vi ikke af den grund en efter VS' mening tilstrækkelig og effektiv arbejderbeskyttelseslov. Jeg kan ikke nå at komme så meget ind på det i detaljer, men jeg vil sige, at punkt 12 i det ændringsforslag, der er stillet af kommunisterne om de tilsynsførende fra fagforeningerne, mener vi er et godt og væsentligt indslag i forbindelse med arbejderbeskyttelseslovgivningen. Det mener vi er positivt, og det vil vi meget anbefale at støtte.

Endvidere skal jeg kort sige, at vi kan støtte det konservative ændringsforslag nr. 40 til § 85 om ansvarsfordelingen, og jeg må sige, at vi generelt kan støtte alle de ændringsforslag, der lægger op til reelle forbedringer. Det er ikke muligt at komme ind på alle her i detaljer, men vi vil støtte dem, der betyder reelle forbedringer og tager højde for nogle af de problemer, vi har påpeget i vores mindretalsbetænkning.

Til allersidst vil jeg godt have lov til at sige til lykke til flertallet, der nu har formået at skaffe kapitalejerne, skaffe statsmagten, en yderligere overbygning af de indkomstpolitiske styringsinstrumenter, man er i besiddelse af. Det er jo rent faktisk det, der er tale om her. Jeg vil ikke vente med at forklare, hvordan vi vil stemme ved tredjebehandlingen, og jeg synes også, at hr. Gert Petersen og hr. Jørgen Jensen burde

have ladet være med at dække sig ind under, at deres ændringsforslag måske blev vedtaget.

Vi går imod dette lovforslag. Jeg mener, der her er tale om, at det ikke er en isoleret kamp. Jeg har været inde på en del af argumenterne før. Det her er en del af arbejderklassens samlede kamp for bedre løn- og arbejdsforhold. Det er en kamp imod arbejdsløsheden og imod indkomstpolitikken.

Aksel Knudsen (KrF):

Jeg vil gerne takke socialdemokratiets ordfører i denne sag, fru Inge Fischer Møller, fordi hun så klart tilkendegav kristeligt folkepartis stilling. Der er bare den forskel, at medens fru Inge Fischer Møller tilhører et parti, der siger, de står på arbejdernes side, gør vi opmærksom på, at kristeligt folkeparti er et folkeparti, der ikke beskytter særinteresser, men må tage et helhedshensyn; og hvor gerne vi end vil gå ind for lovens målsætning om bedre arbejdsmiljø, så har den jo dog for virksomhederne, ikke mindst de mindre virksomheder, både en plus- og en minusside. Derfor må vi i kristeligt folkeparti nære en vis betænkelighed, ikke med hensyn til lovens målsætning — den er vi helt enige i, den passer til vores idégrundlag om menneskelige hensyn og menneskelige værdier — men i den økonomisk vanskelige situation, vi lever i nu, må vi dog vurdere én gang til, om virksomhederne evner at leve op til det.

Det være også sagt til venstres ordfører, hr. Brøndsted; venstre har jo da også før i tiden taget hensyn til virksomhederne.

Så kan jeg til sidst sige, at vi kan stå bag hr. Ninn-Hansens henstilling til fru Inge Fischer Møller om ikke at tage patent på hensyn til miljø og heller ikke på arbejdspladserne, dem er vi tusind andre, der deltager i.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Må jeg først sige tak for debatten her i dag. Jeg håber, vi er ved at nå frem til målet. Der har i virkeligheden været arbejdet med disse problemer gennem de sidste 5-6 år, først imellem arbejdsmarkedets parter og i arbejdstilsynet og andre steder. Jeg siger tak for de udtalelser, der er fremsat, både de positive og de negative. Jeg tror, de synspunkter, der er kommet frem, har be-

[Arbejdsministeren.]

tydning i den politiske debat. Jeg har særlig grund til at sige tak til fru Inge Fischer Møller, fru Lone Dybkjær og hr. Brøndsted for de synspunkter, man har fremført her i dag, og de danner jo også flertallet bag den indstilling, der foreligger, og som forhåbentlig betyder, at vi nu får arbejdsmiljøreformen gennemført.

Jeg synes også, der er al mulig grund til at sige tak til udvalgets medlemmer. Det er jo lidt ejendommeligt at høre om sjuks i forbindelse med lovgivningsarbejdet. Jeg mindes ikke i de 12 år, jeg har været herinde, at noget lovforslag har været genstand for mere gennemgribende og grundig behandling end netop dette, og jeg vil gerne føje min tak til den, som fru Lone Dybkjær rettede også til embedsmændene både i arbejdsministeriet og i arbejdstilsynet. De har måttet arbejde i døgn drift gennem lange tider, ikke alene for at komme igennem besvarelsen af de mere end 100 spørgsmål, der er stillet, hvoraf mange var særdeles komplicerede, men også på en lang række andre områder har de ydet deres bidrag, og uden deres indsats kunne vi simpelt hen ikke være nået dertil, hvor vi er kommet i dag.

Jeg kan altså notere med tilfredshed, at vi nu er kommet så langt, at der er et klart flertal i udvalget, som kan tiltræde lovforslagets principper og den angivne målsætning. Det kunne hr. Aksel Knudsen ganske vist også, men der var nu ikke meget at have den sympati i. Det er ikke et spørgsmål om, hvad det koster. Det er et spørgsmål om, at det er noget, der betaler sig. Det er milliardbeløb, det koster arbejdsgivere i dette land og det offentlige, såfremt vi ikke gennemfører afgørende forbedringer på arbejdsmiljøområdet. Også det har man fået dokumenteret i udvalget, og det synes jeg ærlig talt nok kristeligt folkeparti burde tænke en smule alvorligt over.

Principielt er der jo enighed om at skabe et sikkert og sundt arbejdsmiljø, og jeg vil da ikke lægge skjul på, at vi ikke mindst tænker på de mere end 2 mill. lønmodtagere og de vilkår, de skal arbejde under i hverdagen; det er det, det først og fremmest drejer sig om. Men det spiller sandelig også en rolle for erhvervslivet. Hvis man går og tror noget andet, har man en helt forkert opfattelse af denne situation.

Der lægges særlig vægt på udbygning af den servicebetonede side af de offentlige myndigheders indsats gennem samarbejde med organisationer og brancheråd og gennem oplysning, uddannelse og forskning, altså i meget høj grad den forebyggende indsats, som der også under debatten her har været peget på. Min fornemmelse er da også den, at der ude i befolkningen — formentlig også her i folketinget, når det kommer til den endelige afgørelse — er bredere tilslutning end den, man måske umiddelbart kunne få indtryk af. Og det er — det vil jeg ikke lægge skjul på — noget, som jeg lægger megen vægt på, for det er vigtigt netop for dette lovforslag, at det samarbejde, loven lægger op til såvel for den enkelte virksomhed som i de råd og andre institutioner, der skal deltage i udformningen af regler og praksis, kommer til at foregå i den konstruktive ånd, som jeg synes i alt væsentligt har præget samarbejdet med arbejdsmarkedsudvalget.

Jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger til nogle af de mere principielle ting, man har været inde på. Det fremgår både af udtalelser, som er kommet her i dag, og af mindretalsudtalelser i betænkningen, at der er ét forhold, som går igen som en kilde til betænkkeligheder, og det er de mange bemyndigelsesbestemmelser, som også hr. Gert Petersen var inde på. Der er jo en risiko i politik, det må erkendes, og jeg vil nok sige, at hvis vi skulle opleve det, at hr. Glensgård blev arbejdsminister — hvad jeg nu ikke tror der er nogen større risiko for — var det en højst ubehagelig situation at komme i; jeg håber i alle tilfælde, jeg selv er pensionist til den tid, hvis noget sådant skulle ske.

Men jeg vil gerne sige — det vil man formentlig og forhåbentlig opfatte som noget mere sagligt — til begrundelse for, at denne form for lovgivning er valgt, at jeg kan, ligesom også andre har gjort det, henvise til, at det var et udtrykkeligt ønske fra folketinget i 1968. Jeg erkender da, at rammelovsprincippet er anvendt i ret vid udstrækning i dette forslag, og jeg forstår i og for sig godt, der er nogen, der kan studse over det. Når jeg alligevel mener, at en lov af denne karakter er den rigtige form at anvende, skyldes det hovedsagelig tre forhold.

For det første, at denne lovgivning er så

[Arbejdsministeren.]

omfattende og berører så mange sider af arbejdsmarkedet og erhvervslivet, at det er praktisk ugørligt i loven at gå i enkeltheder med præcisering af de reguleringer, som samfundet må foretage for at sikre lønmodtagerne, og jeg vil gerne i denne forbindelse minde om, at arbejderbeskyttelsesloven af 1954 var under forberedelse i vel op til 20 år.

For det andet synes jeg, det er et sundt princip, at disse samfundsreguleringer ikke ensidigt fra lovgivningsmagtens side presses ned over hovedet på erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter, men netop bliver til i et samspil mellem parterne, et samspil, som loven lægger rammerne for, således at de smidigt kan tilpasses både den teknologiske og sociale udvikling, ny udvikling i arbejdsmetoder, i materialer osv.

Så vil jeg videre sige, at vel er det rigtigt, at bemyndigelserne er givet direkte til arbejdsministeren — det er nu mere for, at man har nogen at kunne drage til ansvar, hvis det ikke går som det skal — men dette skal ses i sammenhæng med, at ministeren i alle betydende spørgsmål først skal rådføre sig med arbejdsmiljørådet og ikke mindst de nye branchesikkerhedsråd, som vi får. Det betyder, at bemyndigelsesbestemmelserne i realiteten er et nødvendigt led i udbygningen af arbejdsmarkedets medbestemmelsesret på disse områder.

Endelig vil jeg understrege, at det må være en naturlig følge af rammelovsprincippet, at ikke blot finansudvalget, men også folketingets arbejdsmarkedsudvalg holdes løbende underrettet om arbejdsministeriets forslag med hensyn til aktiviteter og bevilninger på dette område. Et udgangspunkt herfor findes bl. a. i bestemmelserne om, at arbejdsmiljørådet hvert år skal afgive beretning med plan for arbejdstilsynets kommende virksomhed. Herved bliver der en naturlig lejlighed til politiske drøftelser og overvejelser, så det bliver altså ikke noget one-man-show for arbejdsministeren at klare problemerne i forbindelse med denne lovgivning.

Det er vel også i nogen grad et svar til dem, der har hæftet sig ved usikkerheden med hensyn til de økonomiske konsekvenser af lovforslaget for virksomhederne såvel som for det offentlige. Jeg synes, det er en

selvfølgelig konsekvens af rammelovsprincippet, at man ikke kan hæfte kroner og øre på de enkelte paragraffer eller forslag som helhed. Jeg tror, de fleste i dag anerkender, at man ikke kan få de store menneskelige og økonomiske fordele ved bedre arbejdsmiljø, uden at der må gøres en indsats også økonomisk. Arbejdsmarkedsudvalget har fået lagt en række udførlige beregninger på bordet, men der er vist ingen, der i god tro kan kræve, at der skal fastlægges helt bestemte beløb på forhånd.

Her mener jeg, at den brede deltagelse af arbejdsmarkedets parter, et vel udviklet arbejdstilsyn, en procedure med inddragelse af lovgivningsmagten som skitseret er den bedste garanti for, at udviklingen ikke løber løbsk, som nogle frygter, eller går i stå, som andre åbenbart er bange for.

Et af de steder, hvor en endelig løsning ikke på dette tidspunkt kan fastlægges i loven, er bestemmelsen om bedriftssundhedstjenesten. Her har jeg for arbejdsmarkedsudvalget forelagt et omfattende materiale, som nu vil blive bearbejdet i en arbejdsgruppe med deltagelse af de berørte ministerier og kommunerne, for hvem der jo er tale om et nyt arbejdsfelt. Jeg forventer et konkret forslag udarbejdet til stillingtagen senest i folketingssamlingen 1976-77 i så god tid, at der bliver rimelig tid også til en offentlig debat.

Jeg vil gerne understrege, at denne nydannelse efter min mening er af så vidtrækkende betydning administrativt og økonomisk, at regeringen har fundet det helt naturligt at imødekomme et udbredt ønske om, at der bliver lejlighed til at behandle spørgsmålet her i salen og igennem et udvalgsarbejde, før der endeligt udstedes regler herom. Det sker på grundlag af det ændringsforslag, der siger, at bestemmelsen om bedriftssundhedstjeneste først sættes i kraft, når det bestemmes ved lov; der bliver altså lejlighed til at vende tilbage til dette centrale emne, og jeg skal undlade at komme yderligere ind på det her i dag.

Hr. Ninn-Hansen og vel i særlig grad hr. Bach gjorde en hel del ud af frygten for de omkostninger, der kan påtvinges den enkelte virksomhed. I den forbindelse synes jeg nok, det var så temmelig rørende, at fremskridtspartiet i deres mindretalsudtalelser mener, at arbejdsgiverorganisationerne er kommet

[Arbejdsministeren.]

til at anbefale lovforslagets gennemførelse uden at være opmærksom på, at det kunne komme til at koste erhvervslivet penge. Jeg vil gerne sige hertil, at jeg tror, man er kommet til at undervurdere Arbejdsgiverforeningen og også andre arbejdsgiversammenslutninger ganske betydeligt. Man ikke netop disse kredse har lagt afgørende vægt på den del af de økonomiske beregninger, der dokumenterer, at et godt, sikkert og sundt arbejdsmiljø er et særdeles rentabelt investeringsobjekt? Det er i alle tilfælde min opfattelse, at man har været fuldt og helt klar over det.

Til hr. Ninn-Hansen, der ønsker at holde de små virksomheder og navnlig den største del af landbruget uden for denne lovgivning, vil jeg blot sige, at jeg tror, han undervurderer både det behov, der er for ulykkesforebyggende og sundhedsfremmende indsats i disse virksomheder, og forståelsen hos de erhvervsdrivende for betydningen af den støtte, en veludviklet offentlig service og kontrol kan yde dem. Jeg mener ikke vi kan være med til at lade de mange ansatte i de mindre virksomheder stå udenfor. Også her er der brug for sundhedsforanstaltninger og sikkerhedsforanstaltninger af forskellig karakter.

Lad mig nævne i denne sammenhæng, at det hører til de mest komplicerede problemer i forbindelse med en bedriftssundhedstjeneste at få ordningen til at dække de mindre virksomheder, som ikke hver for sig kan bære en selvstændig ordning, men det er efter min mening også et af de vigtigste problemer at få løst på en tilfredsstillende måde.

På lignende måde mener jeg, det er gået hr. Ninn-Hansen i hans forsøg på at varetage arbejdsledernes interesser ved at foreslå, at bestemmelsen om ansvarsoverdragelse fra arbejdsgiver til arbejdsleder skal udgå af loven. Jeg vil meget gerne understrege, at når jeg trods visse formelle betænkeligheder har foreslået bestemmelsen bevaret med udeladelsen af et objektivi ansvar for arbejdsleder, men med et krav om, at aftalen om overdragelse af det subjektive ansvar skal være skriftlig og have et klart og tydeligt indhold, er det på grund af et tidligere udtrykkeligt ønske om en sådan lovbestemmelse fra arbejdsledernes egen organisation; jeg har en henvendelse herom.

Hr. Gert Petersen har som ordfører for socialistisk folkeparti ved en hel del ændringsforslag peget på nogle områder, hvor arbejdsmiljøloven burde være gået videre i retning af at udbygge den interne sikkerheds-tjeneste i virksomhederne, hindre skadelige påvirkninger af de ansatte under akkordløn og skifteholdsarbejde og under arbejde med farlige stoffer og materialer. Jeg vil da ikke nægte, at en del af disse emner også hører hjemme på min ønskeseddel til den fremtidige udvikling, men jeg må føje til, at når man som jeg ikke kan nøjes med at fremlægge ønskemål, men også skal kunne anvise realistiske veje til at nå målene, er der grænser for, hvad man kan gå ind for som aktuel lovgivning, og inderst inde tror jeg ærlig talt, at hr. Gert Petersen vil være enig i dette synspunkt.

Med hensyn til sikkerhedsrepræsentanterne i virksomhederne mener jeg der er god mening i at lade den ordning, som først blev lovfæstet for et par år siden, og som endnu ikke er indført på alle arbejdspladser, hvile lidt endnu, så man kan gøre flere erfaringer, før man går i gang med større udvidelser af opgaver og beføjelser.

Hr. Gert Petersen var også inde på spørgsmålet om positivlister, altså godkendelse af stoffer og materialer, før de tages i brug. Jeg mener, at vi med denne lovgivning har taget betydelige skridt fremad, men jeg mener ikke, det nytter at forsøge at give lovmæssige påbud eller garantier, som der endnu ikke er dækning for, hverken i form af eksakt viden eller personel og laboratoriekapacitet. Det er imidlertid netop bl. a. med henblik på den hurtigst mulige udvikling, at dette relativt nye felt af loven skal give basis for opbygning af et arbejdsmiljøinstitutt, iværksættelse af praktisk forskning gennem arbejdsmiljøfondet og opbygning af en bedriftssundhedstjeneste.

I bemærkningerne til lovforslaget er det sagt, at der må stræbes imod, at intet stof eller materiale anvendes i produktionen, før dets virkning på den menneskelige organisme er klarlagt. Det første trin henimod dette mål må være at opbygge det fornødne apparatur, den fornødne praktiske viden — det er især det, den nye lov sigter imod — men samtidig dog også et skridt til skærpede regler og indgriben over for stoffer og materialer, der kan være farlige, eller som blot kan

[Arbejdsministeren.]

forringe sikkerheden eller sundheden for de ansatte.

Hr. Gert Petersen har også, til dels sammen med hr. Kurt Hansen, hæftet sig ved lovforslagets bestemmelser om hviletid og fridøgn. Jeg vil gerne sige, at jeg i arbejdsmarkedsudvalget har givet udførlige redegørelser for disse regler, og jeg skal gerne kort gentage, at der med ændringerne alene er tilsigtet en administrativ forenkling, idet man undgår en del rutinemæssige dispensationssager, men der tilsigtes ikke hermed nogen radikal ændring i forhold til tradition og sædvane vedrørende søndagsfrihed, som man har givet udtryk for.

Det er, som det er sagt før, efter lovforslaget først og fremmest parterne på arbejdsmarkedet, der skal nå frem til en rimelig forståelse, men arbejdstilsynet og arbejdsministeriet vil også i fremtiden i sine principielle afgørelser tage udgangspunkt i den praksis, der er opbygget under den gældende lov, altså, som jeg sagde det før, under medvirken af organisationerne.

Hvad beskyttelse af de unge angår, er det efter min mening forfejlet at give det udseende af, at den forenkling og tydeliggørelse, der her er tale om, skulle betyde en forringelse. Kapitlet om unge under 18 år indeholder en lang række bestemmelser, der sørger for både god sikkerhed og anden sikkerhed imod udnyttelse af disse unge under opvæksten.

Det særlige ændringsforslag, som hr. Jørgen Jensen har stillet, ligger på linje med hr. Gert Petersens og hr. Kurt Hansens med hensyn til de udvidede beføjelser til sikkerhedsrepræsentanter, og jeg mener, de er tilsvarende urealistiske, i hvert fald på nuværende tidspunkt.

Herudover har kommunisterne stillet ændringsforslag om, at de faglige organisationer hver inden for deres arbejdsområde skal kunne vælge tilsynsførende i et antal af 1 for hver 1.000 medlemmer plus en stedfortræder. Disse tilsynsførende skulle have samme beføjelser og rettigheder som arbejdstilsynets medarbejdere. Jeg skal ikke sige meget om det. Jeg synes i og for sig, at det egentlig først må tilkomme organisationerne at fremføre og begrunde de meninger, man måtte have om dette.

Må jeg så lige til afslutning bare gøre et

par enkelte bemærkninger over for hr. Brøndsted, som har peget på, at arbejdsministeren må tage hensyn også til de mindretal, der måtte være i arbejdsmiljørådet og i andre organer nedsat i henhold til arbejdsmiljøloven. Jeg vil gerne understrege, at det hensyn har jeg for så vidt altid taget; det bliver meget klart tilkendegivet over for mig, hvordan synspunkterne har været, og alle disse forskellige synspunkter indgår i drøftelserne forud for de afgørelser, der træffes. Jeg kan da også bekræfte, som hr. Brøndsted spurgte om, at arbejdsmarkedsudvalget løbende vil blive orienteret.

Bare en enkelt lille bemærkning til hr. Ninn-Hansen om den grydeklare ret — som jo godt kan være ganske lækker: man kan få mange særdeles gode grydeklare retter. Det, hr. Ninn-Hansen sagde, nemlig at man har holdt sig til det, parterne på arbejdsmarkedet er enige om, gælder i vid udstrækning, det er rigtigt, men det er faktisk også første gang, jeg har hørt en repræsentant for det konservative folkeparti bebrejde en minister det. Det, man ved enhver lejlighed, når det drejede sig om arbejdsmarkedslovgivning, har sagt, er: hvad siger parterne på arbejdsmarkedet? Man har altid ønsket, at parterne på arbejdsmarkedet så vidt muligt skulle være enige om de ting, som i så høj grad berørte arbejdsmarkedets forhold, som en lovgivning af denne karakter gør.

Lige en slutbemærkning til hr. Gert Petersen, som var lidt bekymret over, om man kunne få personale nok til at løse de opgaver, som loven lægger op til en løsning af. Her vil jeg da bare sige, at jeg går ud fra, at de partier, der står bag loven, også vil leve op til deres ansvar, når det gælder om at føre denne lovgivning ud i livet; det føler jeg mig overbevist om.

Aksel Knudsen (KrF):

Til arbejdsministeren må jeg bare sige, at en vedtagelse af denne lov ikke giver sikkerhed på vore arbejdspladser, i hvert fald ikke på dem alle sammen. Da vi jo også i dag har en arbejderbeskyttelseslov, må arbejdsministeren give mig ret i, at det især er de små virksomheder der ikke har fulgt med. Men da flertallet har tilkendegivet, at de nu tror, det vil blive rettet, må det også i første omgang blive en fordyrende investeringsomkostning for disse små virksom-

[Aksel Knudsen.]

heder, og det er den, vi på kort sigt er bange for. At den så på længere sigt er en forbedring og til fordel for virksomhederne også, skal jeg gerne medgive arbejdsministeren som min personlige mening.

Brøndsted (V):

Jeg siger tak for de tilsagn, arbejdsministeren gav her til sidst om, at der virkelig bliver mulighed for, at arbejdsmarkedsudvalget bliver orienteret, at man hører de organer, der nu skal udtale sig, og endelig vil jeg som kommentar til dette med opfyldelse af loven sige: ja, i det behov, som man påviser der er for de forskellige organer, der er med til at vejlede og rådgive. Men det er ikke sådan, at der fra vor side er sagt, at det er antallet og mængden, der nu partout er målet, det er at løse opgaverne i den rigtige rytme. Jeg vil understrege dette, for at der ikke skal være nogen som helst misforståelse om, at de oplysninger med talstørrelser o. lign., vi har fået, føler vi os ikke bundet til. Vi føler os bundne til at prøve på at nå det resultat, som loven giver mulighed for i overensstemmelse med rimelige krav.

Jeg må også komme med en lille bemærkning til fremskridtspartiets ordfører i forbindelse med mindretalsbetænkningen, for det er jo mærkværdigt med disse billige uhyrligheder, som om man ikke aner, hvad der egentlig er snakket om i udvalget — det gør man måske heller ikke — og som om man ikke har læst, hvad der står i betænkningen.

Man kommer for det første med noget vældig fantasifuldt om, hvor forfærdeligt det er for dansk erhvervsliv: nu kan vi være sikre på, at enden er nået for overhovedet at kunne have erhvervsliv i landet. For det andet kom der bare sådan en lille ting som, at de 15-årige nu ikke ifølge folkeskolelovens § 9, stk. 3, kan komme ud i erhvervspraktik, som det er omtalt. Hvis man ser på de svar, der blev givet i forbindelse med folkeskolelovens vedtagelse om denne ting, er det noget, der er taget højde for. Man taler, som om bedriftssundhedstjenesten og lægeundersøgelserne er vedtaget, det er netop noget, vi skal se udformningen af, og derfor er det jo ikke med i denne forbindelse. Men sådan er det hele vejen igennem. Det er usaglighed og henvisning til nogle virkninger, som

overhovedet ikke andet end en syg fantasi kan komme frem til.

Til hr. Ninn-Hansen vil jeg sige om hele dette spørgsmål om de små virksomheder, altså om, at vi skal fritage disse virksomheder med under 5 ansatte, at selv om de kommer ud af denne lovgivning og ud af arbejderbeskyttelseslovgivningen i al almindelighed, er der selvfølgelig nogle steder, loven kan dække dem, men det bliver jo et virvar af steder, man skal søge for at finde, hvad det egentlig er, der gælder for disse virksomheder, hvis der overhovedet kommer til at gælde noget. Jeg tror, det med kendskab til virksomhederne er helt forkert vurderet, at de egentlig ønsker at skulle være frivømmere med hensyn til sikkerhed, sundhed og beskyttelse. Jeg tror virkelig, de gerne vil være med, og det er helt urimeligt at tro, at der er nogen inden for landbrugserhvervet, der ønsker at være uden for rimelige bestemmelser, og det er jo kun rimelige bestemmelser, der kommer. Enhver moderne landmand, enhver moderne indehaver af småvirksomheder ville skamme sig, hvis man ikke opfylder de bestemmelser, der er fastsat i gældende love om dette, og jeg mener, det netop er udtryk for manglende kendskab til de små virksomheders ønske om at være på højde med de krav, der stilles om størst mulig sikkerhed og tryghed, på samme måde som det somme tider får bemærkes, at man blandt småhåndværkere og virksomheder gerne sætter helt unge mennesker i faresituationer og i landbrug har det som sin største fornøjelse at sætte dem på redskaber, som er uforsvarlige. Jeg synes, det er at nedgøre disse virksomhedsindehavere, hvis ikke man holder fast på, at de kun er interesserede i at være med inde under en lov, og jeg tror såmænd, det er dér, man oftest opfylder de betingelser, der stilles i lovgivningen.

Jeg kan også sige til hr. Aksel Knudsen i den forbindelse, at jeg kender adskillige, ja, mange små virksomheder, som har opfyldt lovens krav i dag, og som ved, at dette ikke bliver en byrde for dem, men som somme tider synes, det er urimeligt, at vi stiller nogle lovkrav, men ikke sørger for at få dem virkelig fulgt op ved tilsynet; det er da også urimeligt, at de, der opfylder kravene, bliver konkurrencemæssigt urimeligt placeret, fordi andre ikke bliver gjort op-

[Brøndsted.]

mærksom på, at det er deres pligt og opgave at gøre det.

Endelig et par bemærkninger til fru Ritta Ahm og kristeligt folkeparti. Nu ligger det ikke for mig at bruge grove udtryk, så dem vil jeg nøjes med at tænke og gøre det i forbindelse med nogle af de ord, der er faldet. Det er dette med idépolitik, det er dette med menneskesyn, det er dette med, at det er menneskets ve og vel, det er dette med holdning, men når vi så snakker om miljøfonden, hvor der er tale om at finde frem til de giftige ting, de uheldige ting, hvor der er tale om at skabe holdning igennem oplysning og uddannelse, hvor det netop er den etiske side, der skal finansieres gennem denne fond med mindre end 1 øre i timen, når den kommer op i sin topposition, har alle disse ord ikke noget som helst i indhold. Jeg synes, man må spørge sig selv: hvad er etisk holdning, hvis ikke man kan bruge 1 øre til forskning, til undersøgelse, til uddannelse som forebyggende mod det, der er arbejdspladsernes risici i stigende grad med de mange ting, man bruger i vore dage? Jeg kan simpelt hen ikke se sammenhængen imellem talen om de pæne ting og så 1 øre i timen til en miljøfond med det mål.

Glensgård (FP):

Fru Inge Fischer Møller sagde, det var en glædelig dag i dag, og det vil jeg da give fru Inge Fischer Møller ret i, det er fredag, og så skal jeg ikke slås med socialdemokrater før på tirsdag, men det er sådan set også det eneste glædelige, der er ved denne dag.

Så sagde fru Inge Fischer Møller, at nu fik vi sat 3 love sammen til 1, og samtidig fik vi landbruget og HK indenfor. Det er korrekt, og det er bl. a. en af de ting, som vi siger er ganske urimelige, nemlig at vi nu skal til at have en sikkerhedsrepræsentant, som skal se efter, om folk falder i de blå tæpper oppe i kildeskattedirektoratet etc.

Fru Inge Fischer Møller sagde også, at sigtet med lovgivningen er forenkling, smiddiggørelse og oprettelse af et mere effektivt apparat. Påstanden om, at der med denne lovgivning skabes forenkling igennem en større effektiv kontrol, kunne jeg godt tænke mig at høre fru Inge Fischer Møller begrunde lidt nærmere. Fru Inge Fischer Møller siger også, det smidige er bemyndigelserne

til ministeren. Der er jeg enig med hr. Gert Petersen i, at det smidige i alle disse bemyndigelser til ministeren netop er noget af det farlige i loven, vi lægger ligesom ansvaret væk fra folketinget og over til ministeren.

Fru Inge Fischer Møller siger også, at der i forslaget er taget højde for forebyggelse, og her nævner fru Inge Fischer Møller § 13 om bedriftssundhedstjenesten. Fru Inge Fischer Møller siger ganske vist, at det ikke er besluttet, i hvilken form den skal være, blot at der skal være en bedriftssundhedstjeneste. Men hvorfor dog diskutere en lovgivning, som vi bare kalder et navn uden eksakt at vide, hvad vi vil med den?

Fru Inge Fischer Møller siger også, at rammeloven skal udfyldes i henhold til bl. a. den økonomiske situation, forskningen og den aktivitet, der foregår på de danske arbejdspladser. Jeg vil gerne høre, hvad fru Inge Fischer Møller mener med den aktivitet, der foregår på de danske arbejdspladser. Med hensyn til økonomien vil jeg gerne henvise til et svar, som vi har fået, og jeg citerer lovforslag nr. 35, bilag 930, svar nr. 1:

„Det betyder, at hensynet til virksomhedernes økonomi ikke må stille sig i vejen for etablering af et sikkert og sundt arbejdsmiljø i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling i samfundet.“

Fru Inge Fischer Møller nævner altså, at denne rammelovgivning skal tage hensyn til økonomien.

Hr. Brøndsted var inde på, at vi brugte nogle billige bemærkninger. Hvis det er billige bemærkninger at advare mod denne lov, fordi erhvervslivet ikke kan bære den, så må hr. Brøndsted gerne kalde dem billige bemærkninger. Hr. Brøndsted var også inde på, at vi havde skrevet i vores betænkning, at det var helt galt med hensyn til disse elever, der kom ud i erhvervslivet i en kort periode. Hr. Brøndsted må da være klar over, selv om hr. Brøndsted kommer fra landet, at der er visse elever, som konstant påtager sig arbejde, når de kommer hjem fra skolen, og som arbejder i weekenden. Efter denne lovgivning vil det ikke længere være muligt. Er det hr. Brøndsteds og dermed venstres mening, at vi skal forhindre en skoleelev i at gøre et bageri rent også i weekenden? Er det hr. Brøndsteds mening? Så er det i orden.

[Glensgård.]

Så siger hr. Brøndsted, at vores betænkning går meget på bedriftssundhedstjenesten, men at den ikke er vedtaget. Det er jo ikke korrekt. Bedriftssundhedstjenesten er vedtaget, men det er ikke vedtaget, hvordan den skal se ud. Jeg tror, fru Inge Fischer Møller kan bekræfte, at den er vedtaget.

Fru Lone Dybkjær sagde, at det radikale venstre har koncentreret sig om de økonomiske konsekvenser. Vil det sige, at fru Lone Dybkjær og dermed de radikale står til ansvar for de arbejdspladslukninger, der vil ske med denne lovgivning? Nu har man altså set de økonomiske konsekvenser, tager man så også det ansvar, som denne lovgivning medfører?

Hr. Gert Petersen var inde på, at jeg havde sagt ja til, at der foregik mange ulovligheder på de danske arbejdspladser, og hr. Gert Petersen sagde også, at det så ud, som om jeg nikkede ude fra sidegangen. Det gjorde jeg, men hr. Gert Petersen er jo journalist, hr. Gert Petersen skulle prøve at komme ud på arbejdspladserne og se, hvad det er, der foregår. Jeg er klar til at invitere hr. Gert Petersen med ud at se, hvordan en arbejdsplads fungerer. Nu ved jeg ganske vist, at hr. Gert Petersen som journalist ikke umiddelbart vil komme ind under denne lovgivning, fordi de skrevne ord normalt ikke er til fare for sikkerheden, men af og til er de jo til fare for den psykiske sundhed, og jeg vil godt høre, om hr. Gert Petersen med denne lov i hånden vil give mig mulighed for at stoppe det, der står i DKPs tidsskrifter en gang imellem.

Formanden:

Jeg må henstille, at det er sagen og ikke personer, det drejer sig om.

Glensgård (FP):

Jeg har fået en henstilling om sagen, og jeg mener også, jeg taler om sagen.

Formanden:

Vi diskuterer jo ikke.

Glensgård (FP):

Nej, det er jeg enig med formanden i.

Hr. Gert Petersen sagde, at han ville håbe, jeg aldrig blev arbejdsminister. Det

vil jeg egentlig heller ikke håbe, men hr. Gert Petersen og jeg er enige i, at hvis jeg blev arbejdsminister, ville bemyndigelserne blive brugt på en anden måde, end hvis det var hr. Gert Petersen, der blev arbejdsminister. Jeg mener, det er farligt, at man giver så mange bemyndigelser til en arbejdsminister, for det må være folketetinget, der afgør, hvad der skal stå i denne lovgivning. Hvis hr. Gert Petersen blev arbejdsminister mener jeg, det ville være farligt, at han fik disse bemyndigelser, og det samme mener hr. Gert Petersen om mig, fordi vi har vidt forskelligt politisk synspunkt.

Ordføreren for kristeligt folkeparti sagde, at arbejdstilsynet hidtil har været underbemandet. Så vil jeg gerne spørge fru Ritta Ahm: hvorfra vil fru Ritta Ahm skaffe de penge, som det koster at afhjælpe denne underbemanding, som fru Ritta Ahm påstår eksisterer? Vil det sige, at vi kan regne med fru Ritta Ahm og kristeligt folkeparti, når vi virkelig skal til at lave store besparelser på finansloven? Fru Ritta Ahm sagde også, at kristeligt folkeparti var bange for de økonomiske konsekvenser. Så skal jeg bede fru Ritta Ahm om i denne weekend at kontakte de store og de små virksomheder og høre, om de kan overleve med denne lovgivning.

Fru Lone Dybkjær sagde, det var uanstændigt at kalde dette lovjask. Når vi kalder det lovjask, er det egentlig ikke på baggrund af det udvalgsarbejde, der er foregået, men det skyldes de ord, der står i lovforslaget, det er paragrafferne og dette paragrafrytteri, vi kalder lovjask. Jeg vil godt ved en senere lejlighed, fordi min tid er ved at være udløbet, forklare fru Lone Dybkjær, hvorfor vi kalder det lovjask.

De sidste sekunder skal bruges på arbejdsministeren. Arbejdsministeren siger, at der er lagt vægt på de besparelser, der er ved et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Arbejdsministeren siger også, at der er virkelig velfunderede bemærkninger med hensyn til, hvilke besparelser det drejer sig om. Arbejdsministeren siger sågar, det er dokumenteret i udvalget, at der er milliardbesparelser til erhvervslivet. Dét vil jeg gerne spørge arbejdsministeren: I hvilket bilag? I det bilag, jeg tænker på, er det

[Glensgård.]

skønnede ting fra arbejdsministeren og ikke skønnede ting fra erhvervslivet.

Men når nu ministeren normalt følger de mennesker, der bor på den anden side af Øresund, kunne jeg godt lide at vide, om ministeren ikke kunne forestille sig, at den endelige behandling af dette lovforslag blev udsat til engang i januar, for jeg kan se, at man — jeg citerer fra Sydsvenska Dagbladet fra torsdag den 11. december — i det svenske storting til januar vil i gang med at se på arbejdsmiljølovgivningen, således at en arbejds-giver, der ikke overholder denne arbejdsmiljølovgivning, kan komme i fængsel op til ét år, eller skal vi forvente, at arbejdsministeren kommer med et ændringsforslag i den nye samling?

Inge Fischer Møller (S):

Jeg skal afholde mig fra at kommentere hr. Glensgårds kluntede forsøg på at provokere mig. Det, jeg godt ville sige, er, at jeg ikke har lagt skjul på, at bestemmelsen om bedriftssundhedstjenesten først træder i kraft på et senere tidspunkt. Det, der er nævnt som forebyggende og måske en bestemmelse, som hr. Glensgård skulle læse lidt på, inden han tager endelig stilling til lovforslaget, er forslagets § 33, hvor der står, at den, der leverer et projekt til et teknisk hjælpemiddel, et produktionsanlæg eller et bygge- og anlægsarbejde, allerede i planlægningsfasen skal tage hensyn til sikkerhed og sundhed ved arbejdets udførelse og driften af det færdige byggeri eller anlæg m. v.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg er ked af, hvis min tak kunne misforstås. Min tak var naturligvis henvendt til den stab af personer, der havde stået bag dette enorme arbejde, der har været med at få dette lovforslag igennem, og den tak var faktisk også rettet til udvalgets sekretær, som virkelig har puklet, for at vi kunne få det til behandling og færdiggjort inden jul. Så det var en tak i meget vid og bred forstand.

Så vil jeg gerne sige til hr. Glensgård, der spurgte, om vi kan tage ansvaret for de arbejdspladslukninger, der vil komme, sådan som han har påstået vi har sagt, at

jeg tror ikke, der umiddelbart vil komme arbejdspladslukninger i forbindelse med denne lovgivning, men jeg er sikker på, at denne lovgivning lige så vel som anden lovgivning udelukker visse ting her i landet, og bl. a. vil den udelukke visse arbejdspladser, nemlig dem, der ødelægger personer, der kommer til at arbejde på dem, og det føler jeg er helt rigtigt, simpelt hen.

Til hr. Ninn-Hansen vil jeg gerne sige, at det vel aldrig har været meningen, vel heller ikke flertalspartierne opfattelse eller det radikale venstres opfattelse, at tinget blot skulle tage de grydeklare retter til efterretning — det er det arbejde, der er foregået i udvalget, jo heller ikke et udtryk for — men derfra og så til ikke at høre efter og se, hvad det egentlig er, der er gjort af forarbejde og arbejde med det stof, er jo også et langt skridt.

Til hr. Gert Petersen vil jeg blot sige, at jeg selvfølgelig deler hans bekymring for, hvad der vil ske, hvis hr. Glensgård bliver arbejdsminister, i forbindelse med en bemyndigelseslovgivning, men jeg må dog nok sige, at jeg tror, vi får andet og mere alvorlige ting at tænke på, hvis det skulle komme så langt; dette være sagt med al respekt for arbejdsmiljølovgivningen.

Ninn-Hansen (KF):

Jeg har to korte bemærkninger til arbejdsministeren. Vedrørende vort ændringsforslag om, at § 23 skal udgå, vil jeg sige, at vi selvfølgelig er bekendt med, at arbejdslederne har sagt, at hvis loven skal indeholde en sådan bestemmelse om, at ansvaret skal delegeres til dem, ønsker de, at der skal foreligge skriftlighed. Derimod har der ikke foreligget noget fra arbejdslederne om, at de ønsker en bestemmelse som § 23, og det fremgik heller ikke af deres mundtlige henvendelser til folketingsudvalget. Ministeren formulerede sig på en sådan måde, at det kunne misforstås; det er derfor, jeg tager det op.

I øvrigt skal vi vel ikke diskutere denne bestemmelse længere, for det forslag, jeg har stillet, er helt identisk med det forslag, arbejdsministeren selv har stillet, og det fremgår af et bilag fremlagt i udvalget. Jeg ved meget godt, at arbejdsministeren blev forhindret af en af forligspartnerne i at gennemføre sin oprindelige indstilling om

[Minn-Hansen.]

at lade paragraffen udgå, men når det forholder sig sådan, at det er mig, der stiller arbejdsministerens oprindelige ændringsforslag, er der vel ikke megen grund til at drøfte det indgående i hvert fald imellem os.

Dernæst vedrørende organisationerne: det er fuldstændig rigtigt, at når det drejer sig om arbejdsforhold, lægger det konservative folkeparti selvfølgelig vægt på, at arbejdsmarkedets parter er positivt interesserede, og også at de fremkommer med deres synspunkter og deres forslag, men det er ikke det samme som, at organisationerne skal lovgive, det er folketingets opgave. Det er folketingets opgave at bestemme, hvordan lovene skal formuleres, det er folketingets opgave at sikre, at lovene er klare. Det vil jeg også gerne sige til fru Lone Dybkjær. Det er da fuldstændig rigtigt, at der i udvalget har været en særdeles indgående behandling, som jeg ikke har noget som helst at indvende imod, tværtimod, men man har fulgt det paradigma, man har fået, og det kan ikke være tilfredsstillende hverken for folketinget eller for befolkningen. Der skal ikke — igen sagt til arbejdsministeren — være nogen tvivl: det konservative folkeparti er og har altid været af den opfattelse, at det er folketinget, der skal bestemme lovenes indhold, det er ikke organisationerne.

Til hr. Brøndsted blot dette, at man skulle tro, hr. Brøndsted havde den nye opfattelse, at man tager hensyn til mindre virksomheder ved at lade en speciel lovgivning gælde for dem. Hr. Brøndsted udtalte jo, at det var noget, der var ganske nødvendigt, og at de små virksomheder selv ønskede at blive omfattet af de regler, der gælder for de helt store virksomheder. Ja men herregud, det har jo været modsat hidtil, netop med denne lovgivning om arbejdersbeskyttelsesloven. Jeg har tidligere oplevet, at venstres repræsentanter, dengang vi udarbejdede den forrige lov, lagde kolossal vægt på, at man ikke fik inddraget alt muligt, og det var jo først med venstre-regeringen, at venstres minister pludselig mente, at nu kunne man have én lov, der gjaldt for alle. Det kan man have forskellig mening om, men hr. Brøndsted kan da ikke hævde, at det er en helt urimelig tankegang, at der skulle gælde en særlig lovgivning for

dem. Det er da også kun få måneder siden, at vi havde et lovforslag fra venstre, der gik ud på, at momsfrigtagelsen skulle gælde flere mindre virksomheder, end den gælder for i dag. Det er altså noget ganske sædvanligt også hidtil set fra venstres synspunkt, at de mindre virksomheder skal man ikke fremsætte en lovgivning om, når man på forhånd må erkende, at de ikke kan opfylde den. Hr. Brøndsted siger også, at der så ville være et virvar omkring det. Det vil der da ikke. Der skulle gælde de bestemmelser, der er gældende nu for de mindre virksomheder, for dem kan de leve med. Det er heller ikke rimeligt, når hr. Brøndsted siger: ja men det, vi gør ved denne lovgivning, er at sikre rimelige bestemmelser om sikkerhed og sundhed. Det ved hr. Brøndsted jo slet ikke noget om, for han stemmer på en bemyndigelseslovgivning, hvor det ikke på forhånd er fastlagt, hvad der skal gælde for de små virksomheder. Man kan håbe på, at det kun bliver rimelige bestemmelser, men hvis hr. Brøndsted tænker sig, at det, der har været gældende for andre virksomheder med hensyn til krav om bygningsforanstaltninger, også skal gælde her, så er jeg overbevist om, at såvel landbrug som andre mindre virksomheder vil opdage, hvad denne lovgivning betyder for dem. Det mener vi er forkert. Derfor burde venstre have stemt for et ændringsforslag som dette om, at loven ikke skal omfatte de små virksomheder.

Gert Petersen (SF):

Jeg er selvfølgelig glad for, at ministeren er overbevist om, at de partier, der udgør et flertal bag denne lovgivning, også vil sikre det fornødne personale til dens administration, og da det er tro, håb og kærlighed eller tillid, der driver en del af værket, er det naturligvis godt. Men det er jo også en barsk verden, vi lever i, og der forekommer ofte et og andet med besparelser og nedskæringer her i folketinget. Derfor er jeg faktisk meget interesseret i at få drøftet — og det kan vi eventuelt gøre under en fornyet udvalgsbehandling — hvordan man sikrer, at problemerne både med det personaleefterslæb, der findes til administration af den gældende lov, og den personaleudvidelse, som er opgjort til administration af denne lov, er løst ved denne lovs ikrafttræden om 1½ år, om der er politisk dæk-

[Gert Petersen.]

ning. Det er det, der er spørgsmålet, og det er ikke kun et spørgsmål om den nuværende arbejdsministers gode vilje.

Arbejdsministeren mente, at de ændringsforslag, vi har stillet, var urealistiske, og dertil vil jeg da sige, at det er de måske nok i den nuværende situation, men jeg er ikke helt sikker på, det havde været sådan, hvis det udspil, som regeringen kom med, havde været noget dristigere, og hvis det var gået noget videre. Sagen er jo den, at man overtog udspillet direkte fra den forrige regering, der igen overtog det fra hovedorganisationerne, og så er vi altså tilbage ved den i hvert fald forholdsvis grydeklare ret. Jeg mener, det er en helt forkert procedure.

Jeg vil godt benytte lejligheden, nu jeg er kommet herop igen, til at gøre noget, jeg glemte i første omgang, nemlig meget stærkt at anbefale at stemme for det af hr. Jørgen Jensen stillede ændringsforslag om, at de faglige organisationer skal have ret til at udpege tilsynsførende, som skal have samme ret som arbejdstilsynets tilsynsførende. Det er en fremgangsmåde, vi kender fra sikkerhedspatruljerne i byggeriet, og det betyder, at de mennesker, som har problemerne helt tæt inde på livet, og som det virkelig vedrører, får noget at sige om disse problemer.

Så spurgte hr. Kurt Hansen mig om, hvordan jeg tør foreslå, at sikkerhedsrepræsentanterne skulle have myndighed i den forstand, at det gøres til en forudsætning for dispensationer, at de skal godkendes af sikkerhedsrepræsentanten. Hertil vil jeg svare, at der er jo nok en forskel mellem VS og SF, idet vi mener, at man må begynde et sted. Hr. Kurt Hansen henviser til, at det er her under kapitalismen, vi stiller den slags forslag. På samme måde var hr. Kurt Hansen også inde på, at han var meget afvisende over for arbejdende arbejdsmiljø, så længe det skete på kapitalens præmisser i profit-samfundet. Det kunne, hvis man var lidt onskabsfuld, udlægges, som om venstresocialisterne overhovedet ikke ville kæmpe for et bedre arbejdsmiljø, så længe vi har et kapitalistisk samfund. Jeg vil ikke være så onskabsfuld. Vi har altså den opfattelse hos os, at man må begynde et sted, og at hvis man fra arbejderklassens og lønmodtagernes side skal tilkæmpe sig medindflydelse, en

del af magten, så følger der også hermed naturligvis en del af ansvaret, de to ting kan ikke skilles ad. Men vi mener i øvrigt også med henblik på vore fjernere liggende mål, at det er en fordel, fordi arbejderklassen derigennem modnes og opdrages til at tage mere og mere af magten, hvilket jeg ikke lægger skjul på er vort formål. Vi synes altså, at man med sindsro bør overlade sikkerhedsrepræsentanterne sådanne beføjelser, der jo naturligvis i første række vil bidrage til en sikring af de arbejdende, sådan at der ikke træffes beslutninger om dispensation hen over hovedet på de arbejdende.

Ritta Ahm (KrF):

Jeg har kun en ganske kort bemærkning til hr. Brøndsted om, at vi ikke har været med til at føre dette forslag frem, hvorfor vi i dag kan tillade os at tænke på helheden, altså også tage hensynet til arbejdsgiverne med i vurderingen. Herved adskiller vi os væsentligt fra partiet venstre, som jo har været bundet af lovforslaget fra den allerførste dag, det lå på folketingets bord. Men dengang havde vi ikke de mange virksomhedslukninger som i dag, og derfor tager lovforslaget sig helt anderledes ud i dag, end det gjorde for blot 2 år siden.

Jørgen Jensen (DKP):

Der er vel ingen tvivl om, at det flertal, som står bag ændringsforslagene og lovforslagets fremsættelse, er så sammentømret, at man ikke kan rokke meget ved det. Men derfor er det måske rimeligt alligevel at se på, hvor rigtige nogle af de påstande, der kommer frem, egentlig er.

Det, jeg først vil nævne, er spørgsmålet om § 23. Her står der i ændringsforslaget til denne paragraf — jeg vil godt have lov at læse det op, fordi arbejdsministeren ligesom sagde, at det ændringsforslag, der lå, havde taget alle tilbørlige hensyn:

„Arbejdsgiveren kan ved aftale overføre det strafferetlige ansvar, der er pålagt ham i lovens § 82, til driftsledere, arbejdsledere eller andre kvalificerede overordnede. Det er en betingelse for aftalens gyldighed, at den er skriftlig, og at den tydeligt angiver, i hvilket omfang ansvaret overdrages, herunder hvilke lokale eller faglige områder den omfatter.“

Jeg vil godt stille spørgsmålet: i hvor høj

[Jørgen Jensen.]

grad skal arbejdsgiveren være anonym? Vi slås på arbejdspladserne med hovedaftalens paragraf om retten til at lede og fordele arbejdet. Dette her vil jo i virkeligheden betyde, at arbejdsgiverne, de, som har den økonomiske baggrund for virksomhederne, bliver endnu mere anonyme, får endnu mindre ansvar. Jeg kan da godt se, det er muligt, at værkstedsfunktionærerne inden for jernindustrien er så sammentømrede og stærke, at de har mulighed for at leve med den paragraf, men også i mange små virksomheder er der en driftsleder eller værkfører, som man med dette her pålægger et straffetligt ansvar. Det kan ikke være rigtigt, og derfor må vi støtte hr. Ninn-Hansen.

Men ellers vil jeg nok sige, at jeg er meget uenig i hr. Ninn-Hansens bemærkninger i spørgsmålet om de små virksomheder, navnlig den med bageriet, men man kunne tage mange andre områder. For hvis forholdet virkelig er det, at det er klart og tydeligt, at det ikke er, som det skal være i henhold til gældende lov, ja, så må de lukke. Jeg forstår ikke, at man står op her og bruger arbejdsløsheden igen som et spørgsmål og siger: affind jer nu med de elendige forhold af hensyn til beskæftigelsen, det er bedre at arbejde på en dårlig arbejdsplads, at få nedslidt helbredet, at risikere ulykker, for så har I da beskæftigelse. Vi har råd til at gennemføre en bedre lovgivning, vi har råd til også at lukke de dårlige virksomheder.

Og må jeg så sige til arbejdsministerens bemærkning om, at der nok på ønskesedlen står en række af de udvidelser, der er foreslået af SF og kommunisterne, men at de ikke er gennemførlige i dag, at det er muligt, de ikke er det, det sagde jeg også i mit første indlæg; men var det ikke rigtigt, om vi over for arbejderklassen og befolkningen og også over for fremskridtspartiet her manifesterede, hvad det var for en retning, vi egentlig ville gå i, og så synes jeg, socialdemokratiet skulle støtte de ændringsforslag, der er stillet, som de mener er rigtige, og som de har på ønskesedlen. Skulle de blive vedtaget, så er mulighederne til stede. Skulle de ikke blive vedtaget, ja, så er man jo i den situation, at man i hvert fald har sagt til arbejderklassen, hvad socialdemokratiet vil.

Med hensyn til tilsynsførende valgt af fagbevægelsen siger man, at det først og fremmest må være de faglige organisationer, som er kaldet til et sådant forslag. Jeg er ked af at skulle sige det, men det går altså ikke med den forbundethed, der er mellem socialdemokratiet og LO, at de på den måde gør sig anonyme og fralægger sig ethvert ansvar for alt, for det er i virkeligheden det, der sker. Da vi diskuterede indgrebet i marts måned, var socialdemokratiet og LO jo også meget nært forbundet. Men hvad var begrundelsen for at gribe ind? Det var, at de i fællesskab havde lavet så omfattende strejker, at et indgreb var nødvendigt, og så kan man jo i LO sige: det er vi ikke glade for, og heroppe kan man sige: det er LOs skyld, man må gøre det.

Eller tager vi spørgsmålet om arbejdsløshedslovgivningen. I foråret og i sommer måtte vi diskutere med socialdemokratiet og også med et medlem af folketinget, hr. Auken, om, at man ikke greb ind i 26 ugers bestemmelsen, fordi det havde fagbevægelsen ikke forlangt; Nu har fagbevægelsen forlangt det, så griber man heller ikke ind, for så finder man en anden undskyldning. Det går ikke. Vi er forpligtet til her i folkettinget, hvis vi mener, det er rigtigt, at udvide tilsynsretten til også at gælde fagforeningerne og at lovgive på den måde, uanset om fagbevægelsen har følt sig kaldet til at sige det på nuværende tidspunkt.

Formanden:

De senest ankomne bør vise, at de kan være lige så stille som dem, der har været i salen hele tiden.

Kurt Hansen (VS):

Arbejdsministeren var inde på, at der bestemt ikke i hviletidsbestemmelserne og fridøgnbestemmelserne var lagt de intentioner fra hans side i hvert fald, som jeg præciserede at konsekvenserne kunne blive. Jeg skal ikke bestride, at arbejdsministeren har nogle intentioner, der går på, at nu skal loven justeres i overensstemmelse med gældende praksis, efter hvordan den administreres for nærværende, men jeg synes bare, det er helt oplagt, at man ikke må se bort fra den ændring i produktionsforholdene, som er sket bare inden for de sidste 10 år. Det er jo helt oplagt, at de små eller

[Kurt Hansen.]

halvstore maskiner, som tidligere stod ude omkring på arbejdspladserne, i dag er blevet erstattet med kæmpemæssige produktionsanlæg, der inden for en relativt kort periode skal forrentes, og de skal helst forrentes maksimalt, for i løbet af bare 4-5-6 år vil de simpelt hen ikke være tidssvarende, så skal der endnu større maskiner til, så skal der en endnu hurtigere produktion til. Derfor passer de bestemmelser, der nu er formuleret i lovforslaget, som hånd i handske til denne udvikling, og derfor vil udviklingen også gå i den retning, som jeg præciserede i mit første indlæg.

Jeg snakkede lidt om kristeligt folkepartis hykleri i mit første indlæg. Hr. Aksel Knudsen sagde heroppefra, at det lovforslag, som vi nu havde til behandling, var han godt klar over ikke ville betyde en fuldstændig sikkerhed og sundhed på alle arbejdspladserne. Så går man bare straks over til de kæmpemæssige økonomiske byrder, der så alligevel vil blive båret af arbejdsgiverne. Jeg forstår det simpelt hen ikke. Man skal lade være med at indvikle sig i de dér kæmpemæssige selvmodsigelser, hvis man ikke vil forsøge bare at forklare, hvad man mener. Jeg synes, det er rimeligt at komme herop og forklare, hvad det er, man mener, i stedet for at sidde og trække på smilebåndet.

Det samme i forbindelse med fremskridtspartiet. Hr. Bach var i sit første indlæg inde på, at fremskridtspartiet var imod akkordsystemer. Nu har hr. Glensgård heroppefra 5-6 gange i dag boltret sig med store armsving om, hvad denne lovgivning vil betyde af omkostninger for erhvervslivet. Hvad er egentlig grundlaget i akkordsystemerne? Hvorfor har vi disse akkordsystemer på vores arbejdspladser? Det er naturligvis ud fra profithensynet til arbejdsgiverne. Jeg vil godt have at vide fra fremskridtspartiets side, om de som parti går imod akkordsystemer, eller de ikke går imod akkordsystemer. Jeg håber, at man kan få et klart og præcist svar heroppefra enten fra hr. Bach eller fra hr. Glensgård. Hvad der er kommet fra de to herrer indtil videre i dag, står også klart i modsætning til hinanden.

Det er muligt, at mange af de ændringsforslag, der er blevet stillet fra både SF's,

kommunisternes og VS' side, er nogle urealistiske ændringsforslag, urealistiske forstået på den måde, at de i forbindelse med behandlingen af dette lovforslag ikke vil blive vedtaget. Men det er klart, at når vi kritiserer lovforslaget for mangler, når vi siger, at det er utilstrækkeligt, når vi siger, at det vil medføre en række konsekvenser for arbejderklassen på de og de områder, så må vi samtidig være med til at præcisere, i hvilken retning vi vil gå med en arbejderbeskyttelseslov.

Jeg må samtidig afvise det, som hr. Gert Petersen var inde på, at vi i enhver situation ikke ville være med til at lave noget som helst omkring arbejdsmiljø — eller det kunne for den sags skyld godt forstås generelt — når det foregik på det beståendes præmisser. Det, der er tale om, og det som jeg kritiserede i SF's ændringsforslag, var, at der kunne være fare for, at de sikkerhedsrepræsentanter, som skulle sidde og godkende fravigelser og dispensationer, ville komme til at sidde i en eller anden form for gidselfunktion. Hvad ville der ske, hvis de sagde nej i en situation med 135.000 arbejdsløse? Vi har set eksempler på, hvad der sker med arbejdere, der sætter sig op imod nogle bestemmelser, der gælder på arbejdspladserne. De ryger simpelt hen ud. Det vil nok ikke være generelt i den her situation, men der var fare for, at det skete. Det var den fare, jeg ville påpege, og det var derfor, jeg sagde, at vi til disse ændringsforslag måtte undlade at stemme, men jeg må på det skarpeste afvise, at vi under ingen omstændigheder vil have noget som helst med arbejdsmiljø eller med noget som helst andet i øvrigt at gøre, hvis det foregår på systemets præmisser. Vi vil godt være med til at lave nogle lapperier, det er da helt oplagt, det er derfor, vi har stillet de her ændringsforslag, vi ønsker også at forbedre arbejderklassens forhold i det kapitalistiske Danmark.

Og så bare til allersidst: Jeg vil ikke indgå i en længere diskussion om, hvem der nu er mest legalistisk, hr. Gert Petersen eller jeg; det tror jeg tydeligt er blevet afsløret i løbet af denne debat og også tidligere.

(Kort bemærkning.)

Bach (FP):

Det skal blive et svar til hr. Kurt Hansen, som gjorde nogle bemærkninger med hensyn

[Bach.]

til fremskridtspartiets stilling til akkordsystemet. Hr. Kurt Hansen skulle have hørt hele sammenhængen. Så længe vi skal leve med det uhyrlige indkomstskattesystem, som virker som en rød klud på nogle, så må vi finde os i akkordræset. Det hænger uhjælpelig sammen med vort indkomstskattesystem. Det prøvede jeg at præcisere meget klart her. Vi skulle kunne afskaffe det, og det prøver vi, og det vil vi fortsætte med at prøve på. Så kunne vi også kigge på akkordsystemet, for så bliver det helt unødvendigt. Her tror jeg vi er enige.

Glensgård (FP):

Jeg gik ud fra, at arbejdsministeren ville svare på de spørgsmål, der var stillet ham. Det forstår jeg at arbejdsministeren ikke vil.

Når fru Inge Fischer Møller siger, at hun ikke ønsker at svare på mine kluntede for- søg på provokationer, så vil jeg godt spørge fru Inge Fischer Møller endnu en gang: når fru Inge Fischer Møller siger, at rammelov- givningen skal udfyldes i henhold til bl. a. økonomien, og der direkte i svaret fra arbejdsministeriet står, at man ikke skal tage hensyn til økonomien, hvordan kan de to modstridende oplysninger stå? O. k., fru Inge Fischer Møller kan afstå fra at svare, men så er det på grund af manglende evner.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betæk- ningen
forkastedes med 124 stemmer mod 13.

§ 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betæk- ningen
forkastedes med 130 stemmer mod 8.

Ændringsforslag nr. 1 i betækningen
forkastedes med 97 stemmer mod 34; 7 med- lemmer stemte hverken for eller imod.

§§ 2-4
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 i betækningen
forkastedes med 125 stemmer mod 11; 3 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 3 i betækningen be- tragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsfor- slag nr. 2 i betækningen.

§§ 5 og 6
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 uden for betæk- ningen
forkastedes med 126 stemmer mod 14.

§§ 7 og 8
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 uden for betæk- ningen
forkastedes uden afstemning.

§ 9
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 uden for betæk- ningen
forkastedes med 132 stemmer mod 8.

§§ 10 og 11
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 uden for betæk- ningen
forkastedes uden afstemning.

§ 12
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7 uden for betæk- ningen
forkastedes uden afstemning.

§§ 13-17
vedtoges uden afstemning

Ændringsforslag nr. 4 i betækningen om en ny affattelse af § 18
vedtoges med 101 stemmer mod 23; 16 med- lemmer stemte hverken for eller imod.

§ 18 i den nye affattelse og §§ 19 og 20
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8 uden for betæk- ningen
forkastedes uden afstemning.

§§ 21 og 22
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 i betænkningen
vedtoges enstemmigt med 123 stemmer; 20 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 5 i betænkningen om,
at § 23 udgår, forkastedes ved, at § 23, således ændret,
vedtoges med 122 stemmer mod 18; 2 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 40 i betænkningen betragtedes som
bortfaldet efter vedtagelsen af § 23.

§§ 24 og 25
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 9 uden for betænkningen
forkastedes med 128 stemmer mod 14.

§§ 26 og 27
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7 i betænkningen
forkastedes med 129 stemmer mod 15.

§§ 28-35
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 10 uden for betænkningen
forkastedes uden afstemning.

§ 36
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8 i betænkningen betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 1.

§§ 37 og 38
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 9 i betænkningen betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 7.

§§ 39-42
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 10 i betænkningen, § 43, således ændret, ændringsforslag nr. 11 i betænkningen, § 44, således ændret, og §§ 45-47
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 12 i betænkningen
forkastedes med 131 stemmer mod 15.

§ 48, ændringsforslag nr. 13 i betænkningen og § 49, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11 uden for betænkningen
forkastedes med 131 stemmer mod 15.

Ændringsforslag nr. 14 i betænkningen
forkastedes med 131 stemmer mod 15.

§ 50
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 15 i betænkningen
forkastedes med 131 stemmer mod 11; 4 medlemmer stemte hverken for eller imod.

§ 51
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 16-18 i betænkningen
forkastedes uden afstemning.

§ 52
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 19 i betænkningen
forkastedes med 124 stemmer mod 17; 5 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 20 og 21 i betænkningen
forkastedes uden afstemning.

§ 53
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 22 og 23 i betænkningen
forkastedes uden afstemning.

§ 54
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 24 i betænkningen om, at § 55 udgår, forkastedes ved, at § 55 *vedtoges* med 119 stemmer mod 15; 12 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 26 i betænkningen *forkastedes* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 25 i betænkningen om, at § 56 udgår, forkastedes ved, at § 56 *vedtoges* med 119 stemmer mod 15; 12 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 27, § 57, således ændret, og § 58 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 28 i betænkningen *forkastedes* med 131 stemmer mod 15.

Ændringsforslag nr. 29 i betænkningen *forkastedes* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 30 i betænkningen og § 59, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 31 i betænkningen om en ny affattelse af § 60 *forkastedes* med 131 stemmer mod 15.

§ 60 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 32 i betænkningen *forkastedes* uden afstemning.

§ 61 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 33 i betænkningen om en ny affattelse af § 62 *forkastedes* uden afstemning.

§§ 62-65, ændringsforslag nr. 34 i betænkningen og § 66, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 35 i betænkningen om en ny affattelse af § 67 *vedtoges* med 102 stemmer mod 23; 21 medlemmer stemte hverken for eller imod.

§ 67 i den nye affattelse *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 36 i betænkningen om en ny affattelse af § 68 *vedtoges* med 111 stemmer mod 33; 2 medlemmer stemte hverken for eller imod.

§ 68 i den nye affattelse, § 69, ændringsforslag nr. 37 i betænkningen, § 70, således ændret, og §§ 71-73 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 12 uden for betænkningen *forkastedes* med 131 stemmer mod 15.

§§ 74-82, ændringsforslag nr. 38 i betænkningen, § 83, således ændret, ændringsforslag nr. 39 i betænkningen og § 84, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 40 i betænkningen var bortfaldet.

§ 85 *vedtoges* med 125 stemmer mod 14; 7 medlemmer stemte hverken for eller imod.

§§ 86 og 87, ændringsforslag nr. 41 i betænkningen om en ny affattelse af § 88, § 89 i den nye affattelse og §§ 89 og 90 *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling *vedtoges* uden afstemning.

Formanden:

Ønskes der fornyet udvalgsbehandling? (*Tilråb: ja!*).

Da der er ytret ønske om fornyet udvalgsbehandling, går lovforslaget til fornyet udvalgsbehandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om grundlaget for tildeling af indkomstafhængige ydelser [af Bernhard Baunsgaard m. fl.].

(Andre selvst. forslag nr. XXX. Fremsat 12/11 75).

Forslaget sættes til forhandling.